

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 19 · 21. november
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 21. november 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 19):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Sigbjørn Gjelsvik vil fremsette et representantforslag.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:00:24]: Jeg vil på vegne av representantene Per Olaf Lundteigen, Kjersti Toppe og meg selv legge fram representantforslag om endring av lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum vil fremsette et representantforslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:00:50]: På vegne av stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Liv Signe Navarsete, Emilie Enger Mehl og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om nødvendig styrking av Heimevernet og politiet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:11]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:01:34]: I går kom den framforhandlede budsjettavtalen, og nå venter vi på at høyre regjeringen og Kristelig Folkeparti skal i gang med regjeringsforhandlinger. Der har statsministeren åpnet for å diskutere endringer i abortloven. Vi hadde dette oppe til diskusjon i forrige uke. Da var statsministeren i tvil om det var rimelig å stille slike spørsmål i den spørretimen. Nå har vi en spontanspørretime, og jeg ønsker å forfølge temaet. I diskusjonen forrige uke sa statsministeren at hun så for seg endringer i abortloven som følge av ønsket om å fjerne § 2c. Hun sa da at:

«det skal legges større vekt på kvinnens og familiens vurdering av egen livssituasjon hvis de får an-

svar for et barn med ekstra utfordringer, og at kvinner selvsagt fortsatt skal få ta abort i de tilfellene fosteret ikke er levedyktig».

Jeg tror ikke dette svaret beroliget norske kvinner og menn som i tusentall strømmet ut i gatene over hele landet sist lørdag for å protestere mot endringer i abortloven. Derfor er det nødvendig på nytt å stille statsministeren spørsmål om denne lovens skjebne og hva hun ser for seg.

Sånn jeg forstår statsministerens svar sist uke, vil den aktuelle lovendringen føre til at kvinner som bærer et alvorlig sykt foster, ikke kan vise til sykdommen som grunn til å be om abort etter tolvte uke, hun må begrunne den i sin egen livssituasjon. Derfor er spørsmålet: Dersom det ikke er noe i kvinnens livssituasjon som tilsier at hun ikke kan ta vare på et alvorlig sykt barn – hun er ressurssterk, har familie, nettverk, bolig, økonomi – vil hun da få innvilget abort?

Statsminister Erna Solberg [10:03:35]: Jeg vil takke representanten for spørsmålet. Samtidig vil jeg få lov til å ytre glede over det som skjedde i Stortinget i går, som ble nevnt, nemlig at vi nå har et budsjettforlik for neste års budsjett. Det blir sjette budsjettet på rad som man har gjort opp mellom disse fire partiene på Stortinget. Det er riktig, som representanten sier, at det også legger grunnlag for at man kan gå over i en fase hvor de fire partiene som har sagt at man skal diskutere spørsmål om utvidelse/endringer i regjeringen, kan sette seg ned og diskutere politiske spørsmål. Det er også det spørsmålet dreier seg om. Hva som vil være resultatet av en sånn forhandling, vil vi ikke vite før forhandlingen mellom de fire partiene er klar.

Jeg registrerer i avisene at representanten Jonas Gahr Støre mener at jeg forsøker å sno meg unna, eller det hevdes at vi er tause. Jeg har lyst til å minne om at jeg har svart på spørsmål knyttet til dette, ikke som statsminister, men som Høyre-leder, fordi det er Høyre-lederen som vil gå inn i diskusjoner, debatter og forhandlinger med tre andre partier. Jeg har også lagt til grunn de premissene Høyre har lagt til grunn for å kunne være med på endringer innenfor abortloven. Jeg understreket det både i Debatten med Jonas Gahr Støre før Kristelig Folkeparti tok sitt valg, og i spørsmål og svar i Stortinget i forrige uke. Det er ikke noe nytt å meddele om det.

Høyres utgangspunkt for å være med på endringer er at kvinners rolle og kvinners stilling ikke skal svekkes, og at vi må sikre at vi kan ta vekk den delen av loven som kan oppleves som diskriminerende, men at vi samtidig da må styrke andre deler av loven. Noe mer konkret svar på dette kan ikke gis, verken på vegne av regjeringen, siden regjeringen ikke har dette som politikk, eller på vegne av andre partier som skal gå inn i en forhandling om

dette. Det tror jeg vi vil få stor og rik mulighet til å diskutere når en eventuell regjeringsplattform er ferdigforhandlet. Diskusjonen vil gå videre da.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:38]: Statsministeren svarer ikke på spørsmålet. Når hun åpner for å fjerne den delen av § 2 som viser til at et alvorlig sykt barn kan være grunn for å få abort, og samtidig sier at det skal vektes opp med at kvinnes situasjon får større betydning, så kan hun ikke sette punktum og si at mer har hun ikke å si om det. Hun må kunne gi en vurdering av hva dette betyr for kvinnen. Hvis kvinnen ikke kan vise til fosterets levedyktighet eller alvorlig sykdom, men må snakke om sin egen situasjon, er mitt spørsmål: Hvis kvinnens situasjon av en nemnd blir vurdert å være slik at hun kan være i stand til å ta seg av et alvorlig sykt barn, er da konsekvensen at hun likevel kan vise til at situasjonen hennes tilsier at hun ønsker abort og blir respektert for det, eller vil hun da få avslag? Statsministeren må kunne utbrodere det veldig klare sitatet hun gir – fjerne § 2c, kvinnens situasjon skal vektlegges mer. Hvilken betydning vil det få?

Statsminister Erna Solberg [10:06:34]: Det spørsmålet ga jeg et svar på allerede i Debatten på tv til representanten Jonas Gahr Støre, før Kristelig Folkeparti tok sitt valg. Da sa jeg at jeg mener at de to tingene som har vært Høyres utgangspunkt for å gå inn diskusjonen om å gjøre endringer i § 2c, neppe vil medføre at færre får abort – at det vil være omtrent som tidligere – men man må kunne klare å lage en lov som ikke oppleves som diskriminerende for enkelte. Det svaret har ligget i tre uker nå til representanten Jonas Gahr Støre når det gjelder hva Høyre har hatt som betingelser for å diskutere dette temaet. Så er det slik at det er ikke regjeringens politikk – de fire partiene skal forhandle, og det er langt fra sikkert at de blir enige om å gjøre endringer i § 2c. Men som Høyres leder har jeg svart på en utfordring som også Jonas Gahr Støre svarte på. Han svarte ja, jeg svarte nei. Nei, jeg svarte ja og han svarte nei – det var sånn det var. Vi har sagt det med veldig tydelige betingelser. Ytterligere spørsmål får vi ta når vi faktisk ser hva resultatet av forhandlingene blir.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:43]: Om jeg hadde svart ja, ville det vært en åpenbar misforståelse. Arbeiderpartiet svarer nei på dette.

Men jeg har allikevel lyst til å dvele ved det, for i tillegg til de objektive kriteriene som er knyttet til et sykt foster, vil det opplegget statsministeren ser for seg, bli erstattet av subjektive kriterier som vil handle om kvin-

nen. Jeg ønsker bare å få statsministerens vurdering: Ser hun at dette vil være en ekstra tilleggsbelastning for kvinnen, at alt da må handle om henne og hennes egnethet når hun ber om å få abort? Statsministeren sier hun kan få abort – jeg viser til det hun sa her i Stortinget forrige uke – men ser hun at det vil være en tilleggsbelastning for kvinnen at det bare vil handle om hennes egnethet for å få det innvilget? Det må jo bety noe mer når hennes egnethet når det skal vektes opp og de objektive kriteriene ved sykdom tas bort.

Statsminister Erna Solberg [10:08:34]: Det å søke om abort er krevende for alle kvinner, i hvert fall for stort sett alle kvinner. Det å søke om abort etter 12. uke er krevende, for etter 12. uke er det ikke lenger selvbestemt abort i Norge. Etter 12. uke er det kriterier etter abortloven, fastsatt av politikere, som skal være grunnlaget for hvilken tillatelse man får. Dette dreier seg altså om hvordan man veier de ulike kriteriene opp mot hverandre. Summen av vekten av det er sånn at vi mener det er mulig å gjøre endringer som gjør at det som oppleves som diskriminerende for noen, nemlig at egenskaper ved fosteret er avgjørende for om man har et selvstendig grunnlag for abort, kan tas vekk, og samtidig vektes opp at kvinners stilling, kvinners rettigheter da ikke svekkes. Men så understreker jeg på nytt: Dette kommer vi tilbake til. Det er langt fra sikkert at dette blir norsk politikk. Det kan godt tenkes at det ikke vil være der løsningene ligger i forbindelse med noen forhandlinger, og da får vi komme tilbake til det på det tidspunktet.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgingsspørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:09:37]: Jeg registrerer at statsministeren ikke reflekterer over hva dette vil ha å si for kvinnen. Men la meg følge det temaet i et siste spørsmål.

Vi har lyttet til eksperter og jurister, folk som sitter i nemnd, og leger som møter kvinner. Abortloven er et finstemt kompromiss. En kan ikke justere deler av den uten at helheten og balansen blir rokket ved. Fjerner man § 2c, vil en ekstra byrde legges på kvinnen, som må ta belastningen med å møte i nemnd og argumentere for sin sak. Men det er også de ekspertene og erfarne leger som sier at hvis § 2c fjernes og kvinners situasjon vektes opp, er man i realiteten veldig nær at det er fri abort til 18. uke. Hvis det skal være det samme antallet som får, og det er kvinnens situasjon som avgjør, hennes valg, da er det i praksis fri abort hele veien. Kan statsministeren se at det kan bli utfallet av det hun faktisk har åpnet for ved å fjerne § 2c?

Statsminister Erna Solberg [10:10:33]: Abortloven ble laget på slutten av 1970-tallet. Det var et kompromiss på bakgrunn av et ønske om at samfunnet skulle sette noen grenser, samtidig som det skulle være selvbestemt abort. Men det er jo ikke slik at utviklingen i verden ikke har endret seg siden 1970-tallet. Bioteknologiske muligheter har endret seg, levealderen og den medisinske forskningen har endret seg. Mennesker i dag lever et langt og godt liv med egenskaper og sykdommer som på 1970-tallet ville vært definert som veldig vanskelige, og kanskje med kort levetid. Det er jo viktig å huske at en lov må også forholde seg til terrenget, virkeligheten og endringene som har skjedd. Det ser vi f.eks. med de mange funksjonshemmede som overlever, som kan leve et godt liv, og som kan ha et langt liv i vårt samfunn, men som på 1970-tallet hadde en helt annen type livsprognose.

Jeg er altså uenig når man sier at en lov ikke må endres, når virkeligheten, teknologien og alt rundt oss endres.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål

Ingvild Kjerkol (A) [10:11:54]: VG skrev 2. november at Høyre allerede nøyte hadde forberedt hvordan abortloven kan omskrives for å innfri Kristelig Folkepartis krav om å fjerne § 2c, som omhandler alvorlig sykdom hos fosteret. Etter det VG erfarte, hadde Høyre nøyte undersøkt hvilke tekniske og reelle endringer som kan gjøres i abortloven, og forberedt konkrete skisser til endringer som kan komme Kristelig Folkeparti i møte. Saken var begrunnet i kilder i Solberg-regjeringen.

Siden statsministeren så tydelig slo fast forrige uke at alle endringer hun ønsket, utelukkende var ønsker hun hadde som Høyre-leder, og bare brudd på egne partivedtak i så måte, kan statsministeren bekrefte at slike undersøkelser ikke på noe tidspunkt har involvert departementets embetsverk på noe nivå?

Statsminister Erna Solberg [10:12:53]: Vi har et utstrakt arbeid i departementene knyttet til bioteknologi – spørsmål knyttet til abort og lovgivning. Det har vi hatt før stortingsmeldingen som har vært behandlet i Stortinget, med alle sidene som har vært knyttet til det. Det er ikke slik at vi ikke har behandlet mange av disse spørsmålene også i embetsverket og annet knyttet til ulike utfall og muligheter og juridisk kompetanse. Det er saker som har gått til Stortinget om bioteknologi.

Jeg kjenner ikke til at vi har noen skisse fra Høyres side. At Høyre tidligere har hatt dette standpunktet og derfor også har visst at det var mulig å kunne gjøre

endringer, er jo klart. Høyre hadde dette standpunktet inne i flere programrunder frem til 2013.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:13:40]: Bioteknologimeldingen ble lagt fram av regjeringen for snart to år siden. At departementet har jobbet med den, forstår alle.

En annen uttalelse statsministeren har hatt i media i forbindelse med den pågående prosessen i Kristelig Folkeparti, er at leder Knut Arild Hareide, som satte i gang dette, hadde opptrådt udemokratisk – det tror jeg statsministeren ble sitert på. For bare ett år siden var det valg i Norge, og da var det ett parti som ønsket å gjøre endringer i abortloven, i tråd med de endringene som nå er til debatt. Det partiet fikk 4,2 pst. oppslutning. Utover det er det bred enighet om dagens abortlov, og ingen andre partier har tatt til orde for å endre den.

Har statsministeren noen tanker om den demokratiske valøren i å skulle endre en sånn lov med det som utgangspunkt?

Statsminister Erna Solberg [10:14:41]: Jeg synes representanten Kjerkol skal være litt mer konkret og litt mer konsis når hun forsøker å sitere meg. Jeg har aldri sagt at Knut Arild Hareide er udemokratisk, eller at han har gjort noe som er udemokratisk.

Jeg har sagt at et regjeringsskifte ett år etter et valg, når man under valget ikke sa at man ville ha et regjeringsskifte, kan oppfattes som en udemokratisk prosess. Det er noe helt annet enn å si at Knut Arild Hareide er udemokratisk. Jeg synes det er fint å få oppklare fra denne talerstolen noe som Arbeiderpartiets representanter til stadighet bruker og misbruker i diskusjoner. I viktige saker bør vi sitere hverandre mest mulig korrekt. Dette håper jeg derfor jeg ikke får høre mer fra representantene fra Arbeiderpartiet, for nå er det altså oppklart hva undertegnede har sagt.

Så til spørsmålet om endringer i abortloven og endringer i saker. Når partier kompromisser og lager et grunnlag for regjeringdannelse, vil det alltid være saker hvor det er et flertall mot eller for en annen sak i Stortinget, men hvor man altså får til løsningene i kompromisser.

Det mest slående er at man ikke tar konsekvensutredning av Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er jo et av områdene hvor det har vært et bredt flertall i mange år, men hvor ulike regjeringer har gitt et mindretall i Stortinget rett til å bestemme dette i form av kompromisser.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:16:19]: Det er interessant at statsministeren sammenligner dette med LoVeSe.

I spørretimen understreker statsministeren til stadi-ghet at hun uttaler seg som Høyre-leder og ikke som statsminister, og derfor vil jeg spørre Høyres leder om Høyre og abort. I 2017 var abortloven oppe her i Stortinget, og da sa Høyres nestleder fra talerstolen: «Dette er også noe som en måtte – iallfall fra Høyres side – hatt grundige drøftinger om i partiet, forankret i et landsmøte.» I 2013 var abortloven Høyres kvinneforums viktigste sak på Høyres landsmøte. Nå er det helt stille fra Høyres kvinneforum.

Mitt spørsmål er: Tok nestlederen feil da han sa at alle innstramminger i abortloven måtte landsmøtebehandles i Høyre?

Statsminister Erna Solberg [10:17:14]: Dette er også en påstand jeg har hørt i denne debatten, trukket frem av Arbeiderpartiet, inklusiv Jonas Gahr Støre, i debatt med meg.

Denne uttalelsen dreier seg om spørsmålet om tvillingabort, og det spørsmålet tror jeg ingen politiske partier på noe tidspunkt hadde behandlet. Det er nettopp derfor vi også kan si at vi verken har sagt ja eller nei til tvillingabort fra Høyres side. For dette var en juridisk vurdering – en sak som Arbeiderpartiet bekvemt lot ligge i skuffen, etter henvendelser fra fagmiljøene, mens vi altså fikk gjort en juridisk vurdering av hvordan abortloven faktisk er å forstå. Den juridiske vurderingen var at abortloven må endres hvis man skal innføre en praksis hvor man ikke tillater abort på friske tvillingfostre. Det har aldri vært en etisk debatt mellom de ulike partiene. Det er ikke en generell uttalelse om alle saker, men knyttet til en helt spesifikk sak, nemlig tvillingabort.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgings-spørsmål.

Martin Henriksen (A) [10:18:23]: I forrige uke gikk organisasjonen Menneskeverd ut og beklaget at de tok i bruk begrepet «Downs-paragrafen» om abortlovens § 2c, og begrunnet det med at begrepet skapte vonde følelser for personer med Downs og deres familier. Det synes jeg var klokt og raust av dem.

Da jeg spurte statsministeren i spørretimen forrige uke om hennes bruk av begrepet, ønsket hun ikke å ta selvkritikk. Hun sa at hun hadde forståelse for at noen reagerer på begrepet, men uttalte også at vi må «ha en politisk debatt som dreier seg om hva vi faktisk diskuterer».

Nå har organisasjonen som først tok begrepet «Downs-paragrafen» i bruk, selv beklaget det. Er statsministeren enig i at det er grunn til å ta selvkritikk for bruken av det begrepet?

Statsminister Erna Solberg [10:19:17]: Jeg har lyst til å minne om at jeg i forrige spørretime svarte på spørsmålet fra representanten Martin Henriksen om akkurat dette, og jeg står ved det jeg sa. Jeg mener, som jeg sa den gangen, at det er et begrep som selvfølgelig er vanskelig å bruke, og som man ikke bør bruke mye. Men det kan hende at det føles nødvendig å bruke det. La meg f.eks. si at det er en utstrakt misoppfatning, som er representert ved representanten Ingvild Kjerkol i Dagsnytt atten den 22. oktober, at fordi man ikke kan lese det ut av loven, er det ikke slik. Det er faktisk slik, noe som også ble stadfestet av Jonas Gahr Støre da han var helseminister, at praksis knyttet til fortolkning av denne loven er klar og tydelig, at dette er en paragraf som rommer automatisk rett til å få abort hvis det påvises et ekstra kromosom, som betyr at fosteret har Downs syndrom.

Når representanter fra Arbeiderpartiet også står i debatter og gir inntrykk av at det ikke er riktig, og at statsministeren misinformerer, mener jeg faktisk at vi også må opplyse den norske debatten om dette.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgings-spørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:20:39]: Det gir grunn til undring hvordan statsministeren har tenkt å imøtekomme Kristelig Folkeparti på dette punktet. Jeg hører på statsministerens svar at hun er åpen for endringer, men mange i statsministerens eget parti er sterkt imot det. Venstre er imot endring. Fremskrittspartiet er imot endring. Tenker statsministeren at hun skal tvinge representantene fra Fremskrittspartiet og Venstre, slik at de likevel må stemme for en endring i § 2c? Gambler statsministeren med at Kristelig Folkeparti til slutt vil akseptere at man ikke endrer noe i § 2c? Eller har statsministeren tenkt at dette skal tas inn med noen fine ord og formuleringer i en regjeringsplattform, for så å bli nedstemt i Stortinget, altså med andre ord gi Kristelig Folkeparti en seier som hun vet det ikke blir noe av?

Statsministeren advarte i Dagens Næringsliv i oktober mot at norsk politikk kan ende med bare posisjonering og spill. Ser ikke statsministeren at hun nettopp har brakt denne saken inn i et spill og en posisjonering som er uverdigg for hele saken?

Statsminister Erna Solberg [10:21:39]: Jeg har lyst til å understreke at det jeg har sagt ja til, er å svare på en utfordring knyttet til om vi er villige til å diskutere to tema innenfor abortloven – det ene er tvillingabort, og det andre er utformingen av § 2c. Det har jeg sagt på vegne av Høyre, og i intervjuet som danner grunnlag for det, er det presisert at det gjør jeg på vegne av Høyre og ikke på vegne av regjeringen eller de andre partiene i

den. Det har vært et kontinuerlig premiss i denne diskusjonen når jeg har sagt noe om det.

Jeg mener at det faktisk er sunt at vi har diskusjoner om den typen spørsmål. Jeg mener at bioteknologien og utviklingen i vårt samfunn gjør at vi bør reflektere over slike etiske spørsmål. Jeg mener altså at det er godt for norsk politisk debatt at vi av og til tenker over hvordan sammenhengen er i de handlingene vi gjør. Og vi kan ende opp med ulikt ståsted. Jeg har respekt for at man kan ende opp med en diskusjon om hvorvidt vi skal gjøre endringer på grunn av de teknologiske endringene som har vært, men si at vi likevel skal ha selvbestemt abort, at kvinnens stemme skal være det aller viktigste, eller at man skal lage nye regler.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:23:00]: La meg stille et spørsmål til statsministeren i dagens regjering.

En debatt som har pågått i høst – og som dessverre har blitt viklet inn i debatten om abortloven, men som vi har hatt før, og som vi definitivt må ha etter debatten om abortloven, og helt uavhengig av den – er om hva vi gjør for familier som har varig syke barn.

Jeg har med meg et brev fra Iris på fem år, som er storesøster til Aurora, som er alvorlig syk og jevnlig må på sykehus. Mammaen til Iris er en av løvemammaene som kjemper for pleiepenge uten tidsbegrensning. Stortinget har vedtatt at vi skal ha en pleiepengeordning uten tidsbegrensning, men regjeringen klarer ikke – tross gjentatte løfter – å levere forslag om det. Nå har regjeringen levert beskjed til Stortinget om at dette må utredes igjen. Hvorfor kan vi ikke gi disse familiene julefred og vedta en pleiepengeordning uten tidsbegrensning?

Statsminister Erna Solberg [10:24:05]: Jeg har lyst til å understreke at dette vel er et oppfølgingstema – var det hovedspørsmål?

Audun Lysbakken (SV) [10:24:10]: Nei.

Statsminister Erna Solberg [10:24:11]: – Nei, et lite oppfølgingstema på siden av det som var temaet. Jeg vil gjerne svare at vi er opptatt av at vi skal få bedre forhold for nettopp dem med funksjonshemninger, varig syke barn, men også varig skadde barn. Det er en av begrunnelsene for at vi gjorde endringer i pleiepengeordningen.

Denne regjeringen skar jo igjennom på noe den forrige regjeringen aldri gjorde noe med, nemlig å sørge for at barn som har alvorlige funksjonshemninger, kan oppleve at foreldrene deres i perioder kan være hjemme, enten barna har utsikt til å bli bedre eller til å bli dårligere. Det var et veldig snevert unntak for dette tidli-

gere. Hovedreformen når det gjelder endringene i pleiepengeordningen, er at mange flere barn som blir født med skader, f.eks., vil oppleve at foreldrene deres får lov til å være hjemme.

Så har vi sagt at vi skal se på – og må utrede – konsekvensene av at vi gir en generell ordning. Men vi har gjort en rekke forbedringer i pleiepengeordningen, nettopp for at foreldre i Norge som har pleietrengende barn, får bedre hjelp.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:25:17]: Jeg tok det opp fordi jeg mener det er relevant. Dette er den debatten vi burde ha – i stedet for en debatt om abortloven. Dette er i kjernen av debatten om hvordan vi skaper et samfunn med rom for alle, også for dem som har det tøffest. Det er slik at familier som er i veldig krevende situasjoner, med alvorlig syke barn som er syke i mange år – noen foreldre vet ikke om barna deres kommer til å leve – samtidig ser at økonomien risikerer å gå i grøften, at de må velge mellom inntekten og å være med sine syke barn. Effekten av denne tidsbegrensningen slår allerede inn, fordi disse familiene må planlegge på lang sikt. Derfor er det mange som nå ikke tør å ta ut pleiepenge.

Spørsmålet er hvorfor regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets vedtak. SV, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet har vedtatt at tidsbegrensningen skal fjernes. Da er det ikke statsministerens jobb å utrede det, men å få det gjort.

Statsminister Erna Solberg [10:26:22]: Det vi har gjort, er å gjøre forbedringer, slik at foreldre til varig syke barn nå er inkludert i ordningen. Tidligere omfattet den helt snevre unntakstilfeller. Det vi har gjort, er at vi har lempet på det strenge sykdomskravet, slik at flere får muligheten. Det betyr at det nå er tilstrekkelig å ha et barn som er sykt, og som har behov for kontinuerlig tilsyn og pleie. Tidligere var det livstruende og svært alvorlig sykdom som var kravet. Aldersgrensen generelt har økt til 18 år. Muligheten for gradering er der, slik at man kan kombinere med å være til stede.

Vi jobber med spørsmålet knyttet til å gjøre dette tidsbegrenset. Utfordringen med det er selvfølgelig at vi har utvidet til helt andre grupper, og så skal man gjøre det tidsbegrenset. For at ingen foreldre skal oppleve at noe faller vekk, har vi sagt at vi vil komme med en midlertidig ordning, som gjør at hvis begge foreldre har tatt ut henimot fullt, vil det uansett gjelde en femårgrense, slik at ingen de første årene vil oppleve at de mister det. Det er det som står i omgrupperingsproposisjonen som

er kommet, og det forslaget vil komme fra oss om kort tid.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:27:47]: En regjeringens aller viktigste jobb er å sikre tryggheten for folk i Norge, sikre at landet har en god beredskap, sikre at samfunnet har evne til å håndtere det utenkelige, sørge for din og min sikkerhet, sikre at Norge er et trygt land. Det er politiet og Forsvaret som skal gjøre denne avgjørende jobben. Det krever ressurser, det krever prioriteringer, og det er et politisk ansvar å prioritere det.

Politiet har vært igjennom en kjempereform som har tatt mye energi. I den fasen politiet har vært i de siste årene, har det krevd enormt mye. Ifølge Politiets Fellesforbund har det vært kriselignende tilstander i elleve av tolv politidistrikter.

Forsvaret har gjennom regjeringens forsvarsforlik også gjennomgått store endringer, og man har fått vedtak om å redusere Heimevernet. Det er Heimevernet som skal sikre de viktigste objektene rundt omkring i hele Norge. Riksrevisjonen er knallhard i sin kritikk av regjeringen i denne saken. Når det gjelder politiet, sier de at de ser svært alvorlig på situasjonen. Når det gjelder Forsvaret, sier de at de ser svært alvorlig på situasjonen. Når vi vet at det er Heimevernet som skal gjøre veldig mye av den praktiske operative jobben i en krise – det er de som skal beskytte vannverket, strømforsyningen og viktige militære og sivile nøkkelobjekt – og når vi leser Riksrevisjonens rapport, kan vi bli ganske skremt. For i denne rapporten står det: Heimevernet mangler bemanning, og de mangler kritisk materiell. Det står til og med at i deler av Heimevernet er det for lite ammunisjon. Riksrevisjonen konkluderer med at Heimevernet ikke har kapasitet til å beskytte de objektene de skal, det gjelder både sivile og militære objekter, i en krise – at de altså ikke kan beskytte de viktigste stedene rundt omkring i Norge når krisen er der.

Så mitt spørsmål til statsministeren er: Er statsministeren enig i den virkelighetsbeskrivelsen Riksrevisjonen gir av landets heimevern i denne rapporten?

Statsminister Erna Solberg [10:29:48]: Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har nettopp gjennomført høringer om objektsikring. I forbindelse med de høringene var Heimevernets sjef i Stortinget og ga et klart og tydelig signal om at Heimevernet har en operativ evne som er veldig god. De har fått betydelige oppjusteringer de to siste årene på materiell, på ammunisjon og på annet. De har også evne til i fredstid å løse de oppgavene som de er satt til. Men så er det sånn at i krigstid – og det er viktig, og understrekes i hele den hø-

ringen som var – må Forsvaret og politiet disponere ressurser ut fra hva som er viktigst, og hvilke saker som er viktigst. Derfor er det ikke slik – og det har det aldri vært, i noen føringer – at Heimevernet skal justeres og bemannes slik at de i krigstid kan løse både de sikringsoppgavene de har, og de andre oppgavene de måtte ha av mer midlertidig og krigsrelatert art.

Det tegnes et bilde nå som jeg ikke kjenner igjen fra det Heimevernet og Forsvaret selv sier. Det har vært en vanskelig situasjon i Heimevernet. Vi vet at de var dårlig trent, vi vet at det ikke var gjort stor innsats tidligere, men de siste årene har det vært en betydelig oppgradering av Heimevernet og Heimevernets utstyr og materiell.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:31:12]: Jeg merker meg at statsministeren ikke ønsker å svare på om hun deler Riksrevisjonens beskrivelse av Heimevernet. Det er den andre rapporten som Riksrevisjonen kommer med når det gjelder en så grunnleggende ting som beredskap og objektsikring, og deres vurdering av situasjonen i Heimevernet er helt knusende, både når det gjelder materiell, operativ evne, ammunisjon og kapasitet til å gjennomføre sine oppgaver.

En annen etat som Riksrevisjonen ser med stor bekymring på, er politiet – de ser svært alvorlig på den situasjonen som er i politiet. Politiet har vært igjennom en enorm reform som har krevd masse ressurser, og det har gått med masse ressurser til strukturendringer. Men når vi ser på regjeringens budsjett, og når vi ser på hva politiet har etterspurt av midler, har ikke regjeringen prioritert midler til grunnsikring i politiet. Det er det som er noe av det store paradokset: at det er gjennomført en stor politisentralisering og en stor struktureform som har tatt masse ressurser og skapt masse uro, men man har ikke prioritert grunnsikring. Mener statsminister Erna Solberg at det har vært en rett prioritering fra regjeringens side?

Statsminister Erna Solberg [10:32:16]: Det er en betydelig satsing på politiet i statsbudsjettet for inneværende år og i statsbudsjettet for neste år, og det har det vært hvert eneste år under denne regjeringen.

Så er det riktig at når man gjennomfører en stor reform, vil det være endringer. Da vil det være utfordringer, og det vil være vanskelig. Folk skal plasseres inn i nye stillinger og jobbe på en ny måte. Noe av det aller viktigste med politireformen er faktisk at man skal jobbe på en ny måte, sånn at man løfter kvaliteten i politiarbeidet. Det forebyggende arbeidet skal bli bedre, det etterforskningsmessige arbeidet skal bli bedre, og selve straffesaksgangen skal bli bedre. Men det krever nye arbeidsmetoder og nye måter å jobbe på. Derfor er det ingen tvil om at det i overgangsfasen – og vi står midt i reformen nå

når det gjelder de kvalitative sidene – har vært utfordringer. Men i bunnen ligger det en kraftfull satsing på politiet.

Hvis representanten hadde vært opptatt av at dette skulle bli vellykket, ville han kanskje ikke i sitt alternative budsjett ha foreslått å kutte 300 mill. kr til dem som skal bære og lede hele gjennomføringen, slik Senterpartiet gjør, nemlig ved å kutte for departementet og det sentrale politiapparatet. Vi får ikke gode reformer hvis ledelsen skal svekkes.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [10:33:44]: Det store bildet er at Riksrevisjonen har lagt fram to rapporter med til dels flengende kritikk av regjeringen. Objektsikkerheten er verken i Forsvaret eller i politiet i tråd med forskriften. Justis- og beredskapsdepartementet har ikke prioritert sikring av egne objekt. Forsvarsdepartementet har ikke oversikt over tilstanden når det gjelder egne objekt. Regjeringen har ikke informert Stortinget om utsettelse av frister. Regjeringen har holdt tilbake informasjon om forventede kostnader.

Samtidig har vi en regjering som har sittet i fem år, som har hatt stor frihet når det gjelder pengebruk, som har økt oljepengebruken med over 100 mrd. kr i løpet av denne perioden. Allikevel må en si at dette er fem tapte år for terrørsikring. I stedet for å ta dette alvorlig i svarene sine begynner statsministeren med en polemikk mot andre partier. La meg ta det enkle spørsmålet: Er det sånn at regjeringen tar Riksrevisjonens rapporter og innholdet i dem om tilstanden når det gjelder terrørsikring, på alvor?

Statsminister Erna Solberg [10:34:52]: Vi tar Riksrevisjonens rapporter på alvor. Vi har også påpekt og vært tydelige på at det er deler av objektsikringen hvor vi både burde vært tydeligere og sammenholdt informasjonen til Stortinget, nettopp fordi at når vi ser stykkevis-og-delt-rapporteringen, har vi ikke gitt et godt nok bilde av helheten. Det har jeg også sagt i høringer i Stortinget.

Det andre som er viktig å si, er at det har vært en kraftfull satsing på disse områdene. Det var utrolig utfordrende. Da vi kom inn i regjeringskontorene, hadde vi et forsvar som var underfinansiert, hvor man hadde en dårlig materiellsituasjon. Vi har bygget dette opp med den langtidspanen som vi nå er inne i tredje året av. Så det er en betydelig satsing, en betydelig oppjustering. Å si at terrørsikringen i Norge er dårligere – den er betydelig bedre. Det er betydelig bedre for Heimevernet i dag. Det er betydelig bedre for Forsvaret, og det er betydelig bedre for politiet. Igjen må Senterpartiet tåle å høre at deres alternati-

ve budsjett faktisk ville svekket objektsikringen til Forsvaret. Når man tror man kutter i byråkrati, kutter man for dem som skal gjøre sikringsarbeidet.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:36:06]: Statsministeren gjentar at det er en kraftfull satsing, og det er et utsagn som overhodet ikke står i forhold til det Riksrevisjonen har sagt to ganger, både i 2015 og i 2017. Bare et lite eksempel: I flere år har objektsikring ikke engang vært nevnt i tildelingsbrevene fra departement til Politidirektoratet – en selvfølgelighet som det.

La meg få lov til å peke på noe annet. Statsministeren var som opposisjonsleder beinhard i denne typen saker, og hun sa bl.a. etter 22. juli-rapporten:

«Det er derfor jeg alltid har ment at gode politikere ikke kan nøye seg med å være offensive i media, de må også følge opp vedtakene sine, tørre å engasjere seg i detaljene.»

Da hun dannet regjering, lanserte hun også et fokus på beredskap. Nå står vi her fem år etterpå med en massiv kritikk fra Riksrevisjonen. Hvordan mener statsministeren sjøl, med bakgrunn i sine egne utsagn, at hun har fulgt opp vedtakene og engasjert seg i detaljene?

Statsminister Erna Solberg [10:37:03]: Vi har fulgt opp vedtakene. Vi har gjennomført tiltak på alle punktene i oppfølgingen av både Gjørv-kommisjonen og Den særskilte komité som ble nedsatt på Stortinget. Vi er godt i havn med det. Vi har hatt en storstilt satsing på politiet. Vi har et terrorpoliti, et beredskapspoliti, som er betydelig bedre trent. Vi har mye bedre trente politistyrker ute i resten av landet. Når jeg er ute og besøker politidistriktene, er en av utfordringene jeg hører om, at vi driver så mye trening av en del av disse folkene – for å være i beredskap – at det går ut over vanlige politioppgaver. Det har faktisk dukket opp et ønske om at vi skal gjøre mindre av det, fordi man vil bruke tid på annet. Så har vi økt antallet politifolk dramatisk de siste årene. Vi kommer til å fortsette å øke det, for vi skal nå målet vårt om å ha to politifolk per 1 000 innbyggere i Norge. Det er en kraftfull satsing. Ikke minst har vi laget en plan for objektsikringen i politiet som gjør at de skjermingsverdige objektene er sikret til 2020.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:38:25]: En ny rapport fra FNs klimapanel viser at to graders global oppvarming gir alvorlige konsekvenser for natur, mennesker og samfunn over hele verden. I 2012 ble Stortinget enig om et klimaforlik som skulle kutte norske utslipp ned til maksimalt 48,6 millioner tonn innen 2020. Det var

den gangen vi hadde en regjering som var åpen for å inngå klimaforlik med opposisjonen – en god skikk som jeg gjerne vil benytte anledningen til å oppfordre til at vi får mer av.

Regjeringen – dagens regjering, altså – styrer stødig mot å bryte Norges klimamål for 2020, dette til tross for at det finnes flere måter å kutte utslipp på, dersom man er en regjering som vil kutte utslipp. Derfor ønsker jeg å utfordre statsministeren på ett konkret utslippskutt.

Oppdrettsnæringen står for et utslipp på over 400 000 tonn CO₂. Noen oppdrettsbedrifter er i gang med elektrifisering og kutt av utslipp, f.eks. i vårt felles hjemfylke, Hordaland. En rapport viser at dette kan gjøres i stor skala, og det koster lite. Derfor ønsker jeg å spørre statsministeren om regjeringen vil stille krav om at alle nye oppdrettsanlegg skal drives med nullutslipps-teknologi senest fra 2020. Dette er et forslag som det finnes flertall for i Stortinget hvis Høyre blir med på det. Synes statsministeren det er et utslippskutt Stortinget bør vedta å gjennomføre?

Statsminister Erna Solberg [10:40:07]: Det er ingen tvil om at klimautslippene i Norge, også CO₂-utslippene, nå går ned, og at vi har en betydelig utvikling fremover, hvor de tiltakene regjeringen har iverksatt – og samarbeidet med Stortinget – gir resultater. Men mange av resultatene kommer for sent for 2020. Blant annet med den store satsingen vi nå har innenfor å endre bilparken, vil utfasingen av fossile biler gå raskere, og vi har også et håp om at vi skal klare å komme på plass med at det som blir kjøpt etter 2025 i Norge, stort sett vil være nullutslippsbiler. Derfor er punkt to å jobbe med innenfor transportsektoren å løfte hele nyttekjøringen over på mindre utslipp, enten på biogassløsninger eller på andre løsninger, hydrogenløsninger, og derfor jobber vi med stimuleringsordninger for å få flere til å gå over på varebiler med dette.

Når det gjelder oppdrettsnæringen og utslippene der, mener jeg at forurenserne må betale. Jeg mener at de må betale for utslippene sine, og vi må sørge for at det er et incentiv til at de lager gode løsninger. Men jeg kan ikke over bordet her si noe om alle sidene av akkurat det konkrete forslaget. Det må jeg få tid til å se på, og vi må se nøyer på hvilke endringer og konsekvenser det gir.

Det er ikke mange nye tillatelser som gis, det er stort sett utvidelser av tillatelser som har vært, på grunn av den nye politikken for gradvis økning i biomasse som regjeringen har fastsatt, innenfor dette trafikklyssystemet. Så har vi gjort et stort grep knyttet til utviklingskonsesjonene, som jo lager helt nye typer modeller. Det interessante er å se på om vi også kan lage enda flere av den typen konsesjoner som er knyttet til ikke bare lokal

forurensing, men også til utslipp og andre metoder for det.

Men jeg kan ikke over bordet si ja eller nei til noe jeg ikke har gått grundig inn i.

Audun Lysbakken (SV) [10:42:10]: Det er nyttig å få statsministerens klare innrømmelse av at regjeringen styrer mot å bryte klimamålene for 2020, for det tok ganske lang tid før regjeringen var tydelig på det. Men det er jo ikke bra at det er sånn, for det finnes mange måter å kutte utslipp på hvis man er en regjering som vil kutte utslipp. I Sverige har svenskene gjort klart for å ta imot elektriske tog fra Trøndelag. Det som mangler, er en strømledning på norsk side, på Trønderbanen. En elektrifisering av Trønderbanen vil kutte utslipp, og det vil gi en mer moderne jernbane. Det er også et forslag det finnes flertall for i Stortinget dersom Høyre blir med. Synes statsministeren at det er et utslippskutt Stortinget bør vedta å gjennomføre?

Statsminister Erna Solberg [10:43:00]: Vi er for å få nullutslipp også fra Trønderbanen, men vi er også opptatt av å få et best mulig tilbud til forbrukerne på Trønderbanen, og at vi skal være fremtidsrettet i det vi gjør. Derfor er vi opptatt av å ta en ny runde på hvordan vi kan sørge for at vi raskest mulig kan få flere togavganger og de utbedringene på sporet som gjør at flere reiser kollektivt i disse områdene istedenfor å reise med egen bil. Da er servicetilbudet og avgangene blant de viktigste tingene vi kan gjøre noe med. Det er fordi dette er et viktig kollektivtilbud i et pendlerområde, så da er det viktig å sørge for at vi får gjort de tingene. Det er en av grunnene til at vi ikke har det inne nå – vi tar en ny vurdering av om vi kan gi et enda bedre servicetilbud. Her er det to hensyn som begge er rettet mot å få ned utslippene, hvorav det ene vil ha mye mer kortsiktig og raske effekt, hvis vi får hyppigere avganger og flere som faktisk reiser med kollektivløsninger.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:44:06]: Mange trøndere vil vel hevde det går an å gjøre begge deler på en gang. Men det er i hvert fall ikke noe umiddelbart ja til å gjøre det som kan gjøre at vi når klimamålene for 2020, og regjeringen styrer altså stødig mot å bryte de klimamålene, til tross for at det finnes mange måter å kutte utslipp på hvis man er en regjering som vil kutte utslipp.

La meg ta et annet eksempel. I klimaforliket fra 2012 fikk vi en veldig viktig enighet om å forby oppvarming i bygg basert på fossilt brensel fra 2020. Det var en viktig seier. I industrien brukes det fortsatt en del fossil olje til oppvarming. Det kan vi erstatte med andre og mer mil-

jøvnslige energikilder. Mange bedrifter har allerede vist vei og vist hvordan det kan gjøres. Dette er et forslag som det finnes flertall for i Stortinget dersom Høyre blir med. Synes statsministeren dette er et utslippskutt Stortinget bør vedta å gjennomføre?

Statsminister Erna Solberg [10:45:05]: For det første har jeg lyst til å gjøre representanten Lysbakken oppmerksom på at de to tiltakene han så langt har skisert, ikke ville gitt lavere utslipp i 2020. Elektrifisering av Trønderbanen gir ikke lavere utslipp i 2020. Heller ikke hvis vi fra 2020 har et forbud mot utslipp og får nye løsninger i oppdrettsnæringen som ikke gir CO₂-utslipp, vil det gi mindre utslipp. Her brukes det virkemidler i en argumentasjon for 2020 som ikke vil ha virkning etter 2020. Det er problemet til SV i en del av denne debatten, for SVs forslag vil heller ikke ha virkning før 2020. Man har godt dokumentert at heller ikke SV har en løsning som gjør at man faktisk ville nådd målene i 2020. I så måte står vi likt, med samme utgangspunkt, og så må vi velge de virkemidlene som er de beste fremover. Da har jeg sagt hva hovedvirkemidlene våre er. Det er å jobbe med hele transportsektoren for å få det til. Vi jobber med tydelige krav. Et av områdene er bl.a. å se på hvordan vi kan sørge for at industrien bruker mindre olje og fossilt brensel fremover.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:46:19]: For det første har SV lagt fram planer for hvordan vi kan få til langt raskere og langt større utslippskutt. For det andre er alle forslagene jeg har nevnt i dag, ting som kan gi ganske raske utslippskutt. Grunnen til at jeg tar det opp med statsministeren, er at regjeringen ligger an til å bryte alle klimamål – på kort sikt og på lang sikt, og til nå har regjeringen ikke sagt seg villig til å være med på ett eneste et av de klimaforslagene vi har tatt opp, selv om jeg noterer meg at et par av dem skal vurderes, og det er bra. Men med den innstillingen til nye klimatiltak er det jo ikke rart at denne regjeringen legger opp til å bryte Norges klimamål.

Det blir dessuten sagt at utslippene går ned, men de utslippene går jo ned fordi norsk klimapolitikk under Erna Solberg bader i regnskogødeleggende palmeolje. Jeg ser av budsjettenigheten at regjeringen nå skal bruke enda et år på å finne ut hvordan man skal kaste ut palmeoljen. Sånne vedtak er jo fattet av Stortinget før, og regjeringen har bare trenert. Derfor spør jeg: Kan statsministeren garantere at innen 1. januar 2020 er den klimaødeleggende og regnskogødeleggende palmeoljen kastet ut av drivstoffet i norske biler? Målet er jo å kutte utslippene, ikke regnskogen.

Statsminister Erna Solberg [10:47:36]: Vi er helt enig i at vi skal sørge for at det biodrivstoffet vi bruker, er bærekraftig. Derfor har vi en opptrapping på innblanding av biodrivstoff som faktisk virker inn på utslipp, ikke bare lokalt i Norge, men også nasjonalt, som jeg svarte på i en tidligere spørretime. Det er altså slik at det også gir virkning internasjonalt. Det er litt mindre på utslipp enn det vi regner inn i Norge, det er riktig, men det gir altså utslippsreduksjoner totalt sett. Derfor er det så viktig at vi har gjort de tingene som stimulerer til at det kommer mer biodiesel og andre løsninger og biogass inn i Norge.

En av de tingene vi har gjort, er å gjøre det mer gunstig. Jeg minner om at den kanskje absolutt vanskeligste delen av satsingen for å få til mer av dette var de endringene den forrige regjeringen gjorde knyttet til veibruksavgift og annet, som jo hadde som resultat at den nylig åpnede bedriften i Østfold som skulle produsere, måtte lukke dørene med en gang. Det var da stortingspresidenten etter debatten konkluderte med at man nå har funnet ut at regjeringspartiene står bak regjeringen, men at noen står lenger bak. Det var et stort tilbakeslag for investeringene i dette, som gjør at vi står dårligere rustet i dag med hensyn til å ha mer avansert biodrivstoff i norsk produksjon for øyeblikket.

Presidenten: Ole André Myhrvold – til oppfølgings spørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:49:11]: Det er interessant å høre statsministeren snakke om store utslippskutt i transportsektoren. Vi har tatt noen grep på privatbilsiden i Norge som har vært vellykket, men vi har flere lavhengende frukter som kan gi store, for ikke å si enorme, utslippskutt raskt. Ett av de tiltakene er et såkalt CO₂-fond for næringstransport. Det bør ikke ta lang tid for statsministeren å kunne svare på dette, for det er et forslag regjeringen er godt kjent med, det er ønsket av Stortinget, klimabevegelsen og forskere, og ikke minst næringslivet selv og transportaktørene.

Modellen er velprøvd, det handler om NO_x-fondet, som har eksistert siden 2008 og gitt store utslippskutt av NO_x. Et slikt fond vil gi store utslippskutt av CO₂ raskt og føre til innføring av utslippsfri teknologi og lavutslipps-teknologi raskt i Norge.

Likevel lar dette vente på seg. Fondet burde allerede vært på plass, og i årets forslag til statsbudsjett er det knapt spor av det. Hva er det som gjør at det drøyer? Hva er det som gjør at disse forhandlingene er så vanskelige for regjeringen? Det virker underlig på oss i Stortinget. Er det slik at regjeringen ikke stoler på næringslivet og ikke ønsker å etablere et slikt fond?

Statsminister Erna Solberg [10:50:24]: Vi har vært og er i forhandlinger med næringslivet om etableringen av et CO₂-fond, men premissene vi har gått inn i det på, er nok noe ulike. Næringslivet har ønsket å ta meste parten av CO₂-avgiftene ut av budsjettet, sette dem inn i et fond og styre det selv. Det må i så fall notiseres, fordi det da vil være støtteordninger som gjør at det tar lengre tid. Det andre er at en da må fylle alle hullene som lages i statsbudsjettet for øvrig. Da man gjorde et vedtak i Stortinget, var det de nye CO₂-avgiftene som i så fall skulle føres inn i det. Det ville ikke gitt et volum jeg tror næringslivet er enig i.

Så er det viktig at vi har laget ett stort kompetansemiljø for disse satsingene, og det er Enova. Enova har ordninger som allerede er godkjent i EU og i ESA for å kunne drive med denne typen støtte. Vi har i utgangspunktet ønsket av de skulle ha en rolle som sekretariat og kunne jobbe for dette fondet. Det er blant de tingene vi diskuterer for å finne fram til gode løsninger. Vi er i diskusjon og forsøker å finne gode løsninger, men vi må sørge for at de løsningene blir brukbare.

Presidenten: Une Bastholm – til oppfølgingsspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [10:51:47]: Da regjeringspartiene begynte arbeidet med statsbudsjettforslaget som ble lagt fram for noen uker siden, visste de at de hadde 7 mrd. kr i friske penger som Norge har tjent opp gjennom salg av klimavoter. De 7 mrd. kr har regjeringen valgt å bruke til skatteuttak til de rikeste i stedet for til klimakutt. Dette er friske penger som en kunne ha brukt til å få råd til f.eks. 1 000 nye hurtigludere for elbil i hele landet neste år, klimatiltak for næringstransporten i eller utenfor et fond, begynnende opptrappinger som trengs for karbonfangst og -lagring for industrien, å starte elektrifisering av hele kysten – og kanskje å sette av et fond til klimatiltak til folket, slik at folk kan ta grep i sin egen hverdag. Men dette har man altså valgt ikke å bruke muligheten til, man har heller brukt muligheten til å strø de pengene flatt utover. Hvorfor har man ikke brukt muligheten til å kutte utslippene med de 7 mrd. kr fra kvotesalg?

Statsminister Erna Solberg [10:52:52]: Det er ca. 1 mrd. kr i skattelettelser i dette budsjettet, så å si at vi har brukt 7 mrd. kr til skattelettelser som kunne vært brukt på miljø, er ikke riktig. Men vi bruker penger på å senke selskapsskatten og skatten for vanlige folk. Når vi senker selskapsskatten, gjør vi det lettere for selskaper å ha et overskudd de kan bruke til å reinvestere i nye produkter og sørge for å ta det grønne skiftet raskere. Rammebetingelser for næringslivet er faktisk viktig for å få til det grønne skiftet. Jeg mener det er veldig viktig at vi

husker at forskning og utvikling også koster i disse bedriftene, derfor stimulerer vi også til mer av det.

Men det viktigste vi gjør, er å bruke 6 mrd. kr av disse til velferdstiltak og miljøtiltak. En av de tingene vi gjør, er å øke tilførslene til nettopp det viktigste instrumentet for å utvikle ladestasjoner, nemlig Enova, som har programmet for å lage ladestasjoner. De får økte tilførsler i dette statsbudsjettet. Derfor er et av de temaene som representanten Bastholm tar opp, allerede gjennomført i form av at vi har lagt inn mer penger til Enova, som nå har et mandat til å gjøre noe med CO₂-utslippene i Norge.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:54:15]: Eg skal følge opp det som representanten Audun Lysbakken stilte spørsmål om, nemlig FNs klimapanel. Men så må eg og seie at når me veit kor viktig verdas regnskog er for klima, og at me i budsjettforhandlingane nettopp har sikra at palmeolje skal fjernast frå biodrivstoff, så er det ein viktig siger – ja, eg vil seie det var palmesus over dei forhandlingane som blei avslutta i går.

Men rapporten frå FNs klimapanel seier at me har dårlegare tid enn det me trudde, og beskjeden frå våre fremste fagfolk er at utsleppa må ned med 45 pst. innan 2030 om ikkje global oppvarming skal bli høgare enn 1,5 grader. Rapporten slår fast at verdas utslepp aukar, og at det er ein betydeleg forskjell for verda om det blir ei auke på 1,5 eller 2 grader. Det har betydning for både natur og menneske, og me må forvente fleire ekstreme hetebølger i både Afrika, Midtausten og Mellom-Amerika. Det kan i verste fall føre til svikt i matproduksjonen, folkevandringar me knapt har sett maken til, og me vil oppleve at havnivået stiger.

Eg har òg høyrte statsministeren seie at utsleppa i Noreg går ned, og det er eg glad for. Men når verdas samla utslepp går opp, må me alle gjere meir. Mitt spørsmål til statsministeren er: Eittersom alle styringsdokumenta til regjeringa blei utarbeidde før den nemnde IPCC-rapporten, kva har statsministeren gjort for å skalere opp den norske innsatsen på dette livsviktige feltet og for at me skal rekke det i tide, no når me har fått ein rapport som seier at me har dårlegare tid enn nokon gong?

Statsminister Erna Solberg [10:56:14]: IPCC-rapporten var en rapport som kom basert på en bestilling som ble gitt på Paris-møtet i 2015, fordi man da faktisk forsterket målene i forhold til det som lå i utgangsdokumentene til Parisavtalen. Men en av regjeringens aller viktigste prioriteringer i forhandlingene i Paris var at vi måtte oppdatere målene på veien, hvert femte år. Det var et av de store gjennomslagene som regjeringen jobbet for, og som Tine Sundtoft jobbet iherdig med i sin

periode. Så allerede i 2020 skal man rapportere på både hvor langt man er kommet, og på økte ambisjoner.

Jeg har merket meg at EU-kommisjonen har signalisert at man ønsker å øke målet fra 40 til 45 pst., og at EU-parlamentet har ønsket å heve målet til 55 pst. Det er positivt. Det er ikke sikkert at alle medlemslandene i EU blir enige om dette, men uansett skal Norge levere på hva våre mål er i løpet av en prosess inn i 2020. Derfor er det allerede mekanismer for å oppdatere mål og forpliktelser, og det var noe denne regjeringen jobbet for som en viktig prioritering i Paris-møtet.

Det er riktig at utslippene går opp. Først og fremst går utslippene opp på grunn av bruken av kull i Asia. Det har vært en økning i Asia i kullutslippene, som jo bidrar til at det blir viktig f.eks. å se om vi finner gode CCS-løsninger som kan brukes på kull fremover, for mange av de kullverkene er veldig nye, de er nyinvesterte, mens mange av kullverkene i Europa ikke er det. I Europa kan naturgass være en effektiv mellomstasjon med hensyn til spørsmålet om nedstenging og stopp av kullbruk, men i Asia må vi finne andre løsninger.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:58:26]: Eg takkar for svaret. Noreg er i gang, men det som denne rapporten, som kom i oktober, seier, er at me òg må vere meir radikale. Me må vere meir oppfinnsame og meir innovative enn det me hadde trudd inntil oktober. Det er ei utfordring at me har sett oss mål for 2020 som me ikkje når, me har sett oss mål for 2030 som me ikkje når, og me har sett oss mål for 2050 som me ikkje ser ut til å nå. Eit av dei spørsmåla eg vil ta opp, handlar om at me landa eit budsjett i går, men me har ikkje eit klimabudsjett. Det meiner eg ville vore ein veldig god reiskap for å kunne nå dei måla me meiner me skal nå. Eg vil nett-opp derfor utfordre statsministeren:

Ser ikkje ho òg at me treng eit tydeleg klimabudsjett for å nå desse måla, for å ha ein politisk reiskap og for å få dei handlingane som er heilt nødvendige?

Statsminister Erna Solberg [10:59:30]: Jeg vil bare understreke at jeg har ikke gitt opp å nå målene våre for 2030. Tvert imot er vi i en bane – og vi har vist det til Stortinget – hvor vi kan nå målene våre for 2030. Det er fortsatt min ambisjon, og jeg ville ikke avskrevet de ambisjonene nå. Vi vil også nå forpliktelsene våre for 2020, men vi er ikke i gang med det skiftet, bl.a. fordi da målene for 2020 ble fastsatt, antok man at det ville være en mye høyere CO₂-pris enn det har vært i denne perioden, på grunn av lavere økonomisk vekst. Så den effekten i form av teknologiforandring som en høyere generell europeisk prising av CO₂ skulle gi, og som var tatt inn i de beregningene, har vi ikke fått. Det er faktisk ingen partier som har en løsning på våre nasjonale utslippsmål for 2020, eller som har hatt det de siste årene.

Jeg er enig i at det er viktig at vi har god oversikt over hva vi gjør. Det vil vi få når vi har ferdigforhandlet en avtale med EU. Da vil vi få en bane fra 2020 til 2030 som vi hvert eneste år vil være litt over eller litt under, men vi må ta igjen det vi er over, hvis vi ikke har klart å nå målene. Det vil gi oss et instrument som nok kan ligne på et klimabudsjett fremover. Vi kan diskutere mange av spørsmålene om hva som er riktig, men vi får både en avtale og klimaloven, som er viktige grenser og viktige parametre å måle dette etter.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tore Storehaug.

Tore Storehaug (KrF) [11:00:57]: I går var statsministeren hos Equinor, og der snakka ho om framtida for norsk oljepolitikk. Ho grunn gav sitt syn der ved å vise til IEA og viste eit scenario som IEA har, der ein ser for seg at det globale oljeforbruket skal vere på 70 millionar fat olje kvar dag i 2040. Det scenarioet tek utgangspunkt i ei global CCS-satsing som vi ikkje ser i dag. Det tek utgangspunkt i store negative utslipp, som vil beslaglegge store areal og ha ei anna takt enn det vi ser i dag. Men verst av alt er det at oljescenarioet som statsministeren brukte, ikkje legg opp til at vi skal avgrense oppvarminga til 1,5 grader.

Spørsmålet mitt til statsministeren er om dette betyr at regjeringa har gjeve opp Paris-måla – eller betyr det at regjeringssjefen ikkje trur det er mogleg å nå dei?

Statsminister Erna Solberg [11:01:46]: Jeg har verken gitt opp Paris-målene eller tror det er umulig å nå dem. Den mest krevende biten kommer til å være energi i utviklingsland og i Asia på grunn av den økonomiske utviklingen som de helt naturlig ønsker seg for å sørge for å løfte enda flere mennesker ut av absolutt fattigdom og nå de bærekraftmålene vi har.

Derfor er det viktig at vi jobber med flere ulike teknologier på en gang. Viktig for Norges vedkommende, og det må man ta inn over seg, er at norsk oljeaktivitet kommer til å bli lavere i årene som kommer. Vi har en liten topp når det gjelder aktiviteten på utvinning nå, men oljeproduksjonen i Norge har gått gradvis nedover hele tiden. Det er gassproduksjonen som har økt. Og gass er i europeisk sammenheng på mellomlang sikt et viktig instrument hvis vi skal få ned de totale utslippene i Europa, fordi det vil være en stabilisator i det markedet. På lang sikt har gass et stort potensial knyttet til hydrogenproduksjon, men da må vi ha løst lagringsspørsmålet når det gjelder CO₂.

Presidenten: Tore Storehaug – til oppfølgingsspørsmål.

Tore Storehaug (KrF) [11:02:54]: Eg merkar meg at statsministeren seier at ein ser at oljeinvesteringane kjem til å gå ned. Eg håpar ho òg i framtida legg til grunn eit energiscenario som har som utgangspunkt at vi når dei forplikingane vi har, og at vi avgrensar den globale oppvarminga til 1,5 grader.

Heime har vi, som statsministeren påpeikar, ein stor oljesektor som har gjort oss rike, men som har bidrege til å sleppe ut ganske store mengder med CO₂ gjennom dei petroleumproduktane vi eksporterer. Når eg har spurt Finansdepartementet kva som skal til for å gjere petroleumsskattesystemet vårt nøytralt, får eg til svar at dagens skattesystem inneber ein skattefordel på om lag 9 mrd. kr. Så ser eg i Aftenposten at statsministeren seier at den som skal sløkkje lyset på norsk sokkel, enno ikkje er fødd. Trur statsministeren at den som gjer skatteregimet på norsk sokkel nøytralt, er fødd?

Statsminister Erna Solberg [11:03:44]: Det jeg snakker om i det intervjuet, er at stabiliteten i norsk oljebeskatning er en viktig verdi i seg selv. Det er en viktig verdi fordi Norge er et høykostland. Vi har sterkere miljøkrav enn mange andre land, og vi har konkurranse om utvinning og kompetanse fremover. Det betyr at det å ha en stabilitet og en forutsigbarhet er en viktig verdi i seg selv hvis vi ikke skal undergrave arbeidsplasser som er viktige for norsk økonomi.

Jeg sa også at for å finne endringer i skattesystemet må vi i så fall samarbeide med næringen. Det mener jeg er viktig, for denne stabiliteten som vi bidrar med innenfor oljepolitikken, er en utrolig viktig bit for 170 000 arbeidsplasser i vårt samfunn. Derfor er det viktig at hvis endringer skjer, må det skje i en annen situasjon.

Så har jeg lyst til å understreke at den regelen som Kristelig Folkeparti nå tar opp, ble gjennomført av en Kristelig Folkeparti-statsråd. Jeg satt i den regjeringen, og jeg hørte et sterkt engasjement nettopp for dette.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [11:05:08]: Jeg tror det er veldig mange norske innbyggere som har fått svekket tillit til norsk politikk de siste ukene. Om man ikke er blitt himmelfallen over hvordan en har satt abortloven på spill fra høyeste hold i norsk politikk, er man blitt gradvis mer oppgitt over at Norge ikke følger opp våre egne klimamål, og vi gjør det med åpne øyne.

I budsjettavtalen som regjeringen ble enig med Kristelig Folkeparti om i går, vil det ifølge nyhetene komme 200 mill. kr mer til klimatiltak. Det er småpenger. Norge må minst halvere utslippene sine de neste tolv årene. Det er ikke en enkeltsak. Det handler helt grunnleggende om velferden, friheten, mulighetene for

ungene og barnebarna våre, og det handler om å ta vårt ansvar for en klimakrise som særlig går ut over de fattigste i verden. Tørke og ekstremvær fører til mer fattigdom. Flere kommer til å dø av hete og mangel på rent vann, og flere må flykte fra hjemmene sine og bo i teltleir.

Men Kristelig Folkeparti, et parti som sier de er opp-tatt av fattige og av barnas kår, har altså bare klart å forhandle fram vekslpenger til klimatiltak. Så den tilliten som begynner å bli svekket der ute i befolkningen, er også svekket her i Stortinget – tilliten til regjeringen.

Den nye budsjettenigheten gjør det ikke mindre aktuelt for oss i Miljøpartiet De Grønne å fremme et mistillitsforslag mot regjeringen på bakgrunn av manglende tiltak for å nå Stortingets vedtatte klimamål og hindre livstruende klimaendringer som vil ha store kostnader i framtiden. Så vil det være opp til den enkelte representants egen samvittighet om man stemmer for eller mot et slikt mistillitsforslag –, på bakgrunn av hva man lovte velgerne da man skulle komme inn på Stortinget.

Mitt spørsmål til statsministeren er – fordi vi vet at det opprinnelige forslaget fra regjeringen la opp til en tredjedel av kuttene som FN's klimarapport nå sier at vi trenger: Vet statsministeren hvor mye klimakutt vi kan forvente med den nye budsjettenigheten?

Statsminister Erna Solberg [11:07:12]: Budsjettenigheten ble offentliggjort i går i 22-tiden, så jeg kan nok ikke i dag gi noen evaluering av hvor mye klimakutt som kommer ut av den.

Det er viktig å huske at klimakuttene kommer i en dynamisk situasjon. De kommer fordi man gjør teknologisprang. De største klimakuttene vi nå har, er på et område hvor mange trodde det var veldig vanskelig å få til klimakutt, nemlig personbiltrafikken, fordi vi har hatt sterke virkemidler knyttet til dette. Både elbilsatsingen og nullutslippssatsingen, og de endringene som denne regjeringen og et flertall på Stortinget har gjort i engangavgiften, bidrar til at også de fossile bilene som kjøpes, slipper ut betydelig mindre enn det biler tidligere gjorde. Vi er et land veldig mange ser til når det gjelder personbiltrafikken.

Vi ser det også innenfor de ulike ordningene vi har knyttet til den maritime sektoren, hvor det nå er store, nye teknologigrep som tas. Én ting er bestillingen av ferger, men vi ser hvordan The Fjords nå etter sin bestilling av ny passasjerbåt, som jeg døpte på lørdag, både har utviklet en passasjerbåt som er drevet med elektrisitet, og ikke minst laget en dokkingstasjon som jeg tror kommer til å være innovativ for veldig mange andre land som skal ha passasjertrafikk, eller mindre, trafikk, noe som også gjør at man kan få renere havner og bedre systemer.

Dette er innovasjon og nyskaping som driver det grønne skiftet. Det er viktig å huske at dette er en regjering – jeg trodde ikke Norge hadde en planøkonomi, hvor man tror at hvis man putter x kroner inn der, kommer y kr ut – som tror på dynamikken. Vi tror på at næringslivet er i stand til å gjøre prioriteringer, vi tror på å prise utslipp. Derfor har vi økt CO₂-prisingen for næringslivet i løpet av denne perioden, slik at utslipp gir en større kostnad, og det skaper en større grad av resultater. Derfor gjør vi både mange konkrete satsinger og mye med lover og regler, og jeg mener at vi fortsatt er i stand til å kunne nå målene våre for 2030.

Une Bastholm (MDG) [11:09:16]: Jeg registrerer at statsministeren ikke har noe svar på hvor mye utslippskutt vi får med den nye enigheten. Noe jeg har tillit til, er at dette er tall som regjeringen faktisk fikk. Blant annet har vi et høykompetent miljø i Enova, som vet akkurat hvor den dynamikken som statsministeren viste til, ligger i markedet, og hvor teknologiutviklingen ligger, før den er moden nok til å rulles ut og man kunne begynne å kutte utslipp. Så denne kunnskapen har man. At man ikke regner på det, handler bare om at man ikke ønsker å vise det utad. Jeg tviler sterkt på at statsministeren hadde stilt opp er i Stortinget i dag uten et klart svar på hvor mye skatteuttak den nye budsjett-enigheten gir, eller hvor mye penger regjeringen overfører til kommunene neste år. Dette handler om å ha kontroll på de utgiftene som kommer i framtiden fordi vi ikke gjør de klimatiltakene vi trenger i dag.

Jeg vil gi statsministeren enda en mulighet til å forklare hvorfor man ikke begynner å regne på utslippene gjennom et karbonbudsjett, som også representanten Hareide var innom, slik at man får en åpen og demokratisk debatt i Stortinget om hvor mye regjeringen med sin politikk faktisk kutter.

Statsminister Erna Solberg [11:10:22]: Vi rapporterer på klimautslippene og på utviklingen på ulike baner. Jeg vet at en klimalov som pålegger oss å rapportere dette til Stortinget, betyr at man har en mulighet til å se på hva som er faktisk utvikling, og vi rapporterer på hvordan vi mener ulike tiltak og endringer vil påvirke. Noen av de store endringene vi har fått, kommer av større teknologiendringer mer enn det kommer av den planøkonomien som det er åpenbart at MDG tror på. Men å tro at jeg som statsminister ikke ville kommet til Stortinget i dag fordi jeg ikke kunne regne på alle ting når det gjelder en enighet som kom kl. 22 i går, vil jeg få lov til å si at sånn behandler ikke jeg som statsminister Stortinget. Jeg ville nok kommet til salen om det ikke var et budsjettforlik også, eller om det kom for 10 minutter siden. Jeg svarer for regjeringens politikk.

Vi har et budsjettforlik som vi selvfølgelig ikke kan be Enova regne på mellom kl. 22 i går kveld til kl. 10 i dag.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:11:29]: 56 sykepleiere var nylig i streik for å få hevet minstelønnssatsene for Norges dårligst betalte sykepleiere. Streikeuttaket var forsvarlig, det skapte aldri noen fare for liv og helse, men så varslet NHO Service og Handel lockout av 500 sykepleiere, noe som umiddelbart ville satt pasienters liv og helse i fare. Dermed ble det tvungen lønnsnemnd fra den borgerlige regjeringen, som bestilt av NHO.

Lockout er et lovlig virkemiddel, men det kan ikke trumfe de lovene Stortinget har vedtatt, og loven slår fast at helsetjenester må organiseres slik at de er forsvarlige. NHOs medlemsbedrifter innen helse har et lovpålagt ansvar for å ivareta liv og helse, og i de aller fleste helsevirksomheter vil en utestengelse av alle sykepleiere umiddelbart sette pasientenes liv og helse i fare. Så ved å stenge helsepersonellet ute gjennom lockout blir NHO etter Rødts vurdering ansvarlig for at medlemsbedriftene bryter sitt lovpålagte ansvar.

Så ser vi også at NHO gikk til dette uforsvarlige skrittet for å tvinge fram en tvungen lønnsnemnd, slik at de kunne unngå at Norges lavest lønte sykepleiere fikk bedre betalt. Det var åpenbart viktigere for NHO å sikre overskuddet til bedriftene sine enn å innfri rettferdige lønnskrav.

Mine spørsmål er følgende: Er Erna Solberg enig i at konsekvensen av en lockout ville vært et brudd på loven, og at NHO dermed ville vært ansvarlig for disse lovbruddene? Og kan denne typen lovbrudd hindres på en annen måte enn gjennom tvungen lønnsnemnd?

Statsminister Erna Solberg [11:13:38]: Jeg mener det er alvorlig når en konflikt rammer helsesektoren, slik som den gjør i dette tilfellet. Det er partene som har ansvar for å løse den, det er altså Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel som er i konflikt, og jeg mener at det er partene som først og fremst bør løse denne typen konflikter. Jeg ønsker at vi i minst mulig grad skal være nødt til å bruke tvungen lønnsnemnd.

Men Helsetilsynet har det faglige ansvaret for å vurdere konsekvensene av konflikter for pasienter og brukere, og vi griper inn i slike konflikter med tvungen lønnsnemnd bare når konsekvensen kan bli at det truer liv og helse, eller hvis det har store og alvorlige samfunnsmessige konsekvenser. Det var sikkert Helsetilsynets vurdering at lockout medførte fare for liv og helse. Regjeringen er ikke glad for at ansvaret for å løse konflikter av denne typen blir skjøvet over på regjeringen. Partene burde tatt ansvar og løst konflikten, men vårt ansvar er å ta vare på pasientene og brukerne i denne sam-

menhengen, og derfor har vi stoppet denne konflikten ved tvungen lønnsnemnd. Så må partene selv være flinkere til å unngå å komme i en situasjon hvor myndighetene er nødt til å gripe inn.

Bjørnar Moxnes (R) [11:15:00]: Spørsmålet gjaldt NHOs ansvar for lovbrudd.

Norge har fått kritikk for bruken av tvungen lønnsnemnd. Dette er tredje gangen på to og et halvt år at regjeringen griper inn med tvungen lønnsnemnd. Vi ser at NHO Service for så vidt fikk som bestilt da de varslet en lockout. Det saken viser, er at helsearbeidere i private bedrifter i realiteten egentlig står uten streikerett. Det er bare for arbeidsgiveren å varsle lockout, så blir streiken stanset gjennom en tvungen lønnsnemnd. Det synes vi er uholdbart.

Mener statsminister Solberg at det egentlig er ansvarlig å la private bedrifter drive helsetjenester for det offentlige når de ansatte i realiteten står uten streikerett og dermed også uten mulighet til å få igjennom rettferdige og viktige krav om å bedre lønns- og arbeidsvilkårene sine?

Statsminister Erna Solberg [11:15:58]: Det er partenes ansvar å gjøre forhandlinger – det er ikke regjeringen som skal gjøre en vurdering av det. Det vi skal ta vare på, er rettighetene til pasienter og brukere i systemet. Nå er det slik at jeg selv har vært med på å forvalte loven om tvungen lønnsnemnd tidligere, som kommunalminister da det lå der, og det er dessverre slik at vi både innenfor ulike deler av offentlig sektor og innenfor privat sektor har måttet bruke tvungen lønnsnemnd i helsesektoren på grunn av konsekvensene av konflikter.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:16:31]: Spørsmålet gjaldt streikeretten – det ble heller ikke besvart.

Vi kunne lese i VG forrige uke om sykepleier Oda på Uranienborghjemmet i Oslo, som drives av den kommersielle aktøren Aleris. Hun tjener 43 000 kr mindre i året enn kollegaen hennes på kommunens sykehjem. Denne lønnsdumpingen som også streiken adresserte, er en direkte konsekvens av Høyres anbudspolitik. Velferdsprofitørene kutter i personalkostnadene for å vinne anbud og for å tjene seg rike. Konflikten viser oss hvor langt de er villige til å gå – altså sette pasienters liv og helse i fare for å slippe å innfri rettferdige krav om høyere minstelønn. Det trengs politiske tiltak mot bedriftene innen helsevesenet som ikke skyr noen midler for å skjerme profitten sin.

Vil statsminister Solberg være med på et krav om at lønns- og arbeidsvilkår hos kommersielle helsebedrifter drevet på offentlige tilskudd ikke kan være dårligere enn i det offentlige? Det kan bestemmes politisk gjennom vedtak.

Statsminister Erna Solberg [11:17:36]: For det først mener jeg at vi som politikere ikke skal gå inn i partenes saksfremlegg og hvordan de argumenterer for ulike saker, og hva som er enighet og uenighet. Jeg har respekt for at partene forhandler, at det eksisterer en fremforhandlet tidligere avtale som man nå har ønsket å gjøre endringer i, i måten den er utformet på. Det er en lovlig konflikt. Virkemidlene på begge sider for begge parter er henholdsvis streik og muligheten for lockout. Dette er lovlige virkemidler i den typen arbeidskonflikten fra begge parter. Vi synes det er leit at vi ender opp med å måtte bruke tvungen lønnsnemnd i sånne saker.

Så mener jeg at arbeidsgivere må ha muligheten til å forhandle med sine ansatte om lønnen deres, også i bedrifter som gir anbud til det offentlige. Det ville være unaturlig hvis man ikke skulle ha en mulighet til å ha lønnsforhandlinger i den typen bedrifter.

Presidenten: Vi går videre til det siste hovedspørsmålet.

Hadia Tajik (A) [11:18:42]: I Klassekampen på mandag kunne ein lesa om ein frisørtillitsvald som opplever at ho er uriktig oppsagd, som ein ulovleg reaksjon på arbeidet som tillitsvald. Eg har fått høyra tilsvarande historier frå andre sektorar, og eg har òg teke opp tilsvarande spørsmål med statsministeren tidlegare. Det kan dessverre sjå ut som at det er vanskelegare både å vera organisert og å vera tillitsvald for organiserte i enkelte delar av dagens arbeidsliv.

Dette er jo eit spørsmål som Arbeidarpartiet har vore oppteke av lenge. Me har difor både kome med forslag om å få opp organisasjonsgraden, fremja interpellasjon om temaet, og vore med på å vedta eit oppmødingsvedtak til regjeringa om å leggja fram forslag som kan få organisasjonsgraden opp. Dette vart det fleirtal for 31. januar i år. Det har no gått ti månader. Så langt har regjeringa ikkje levert nye forslag om korleis me kan få organisasjonsgraden opp.

Difor er spørsmålet mitt ganske enkelt: Kva forslag er det regjeringa har jobba med dei siste ti månadene som kan bidra til å få organisasjonsgraden opp?

Statsminister Erna Solberg [11:20:05]: Vi vil se på spørsmålet knyttet til organiseringen og hvilke tiltak som kan bidra til dette. En viktig del av arbeidet for å skape et bedre arbeidsliv er jo bl.a. å sikre at vi har gode

regler knyttet til varsling. Jeg er enig med representanten i at man må være tydelig på at det ikke er akseptabelt å si opp til tillitsvalgte uten saklig grunn, altså uten at det er andre grunner for det enn det å være tillitsvalgt. Enhver kan havne i en situasjon hvor jobben ikke er der lenger, men det er viktig å ta vare på de instrumentene og sørge for det.

Jeg kan ikke gå inn i noen grunnleggende diskusjon om nye tiltak. Vi ser på tiltak, som bl.a. går på hvordan vi kan bidra til å styrke rollen rundt de tillitsvalgte, men vi har ikke konkludert på noen av disse områdene ennå.

Hadia Tajik (A) [11:20:55]: Når det gjeld varsling, som statsministeren er inne på, legg ho til grunn at det er ei oppfølging av varslingsutvalet og deira anbefalinger.

Når det gjeld vedtaket som Stortingets fleirtal har fatta, om å få nye forslag for å få organisasjonsgraden opp, er jo det eventuelt eit sjølvstendig løp, med mindre det er slik at statsministeren meiner at oppfølginga av varslingsutvalet i seg sjølv er eit svar på Stortingets klare bestilling. Eg vil minna om at det ikkje er valfritt å levera på eit fleirtalsvedtak. Eg ser difor veldig fram til kva nye forslag statsministeren vil leggja fram. Og når det er slik at ho – per no – ikkje vil gå inn på akkurat kva forslag det er, håper eg iallfall at statsministeren kan seia kva tid dei kjem, sidan ho har hatt gleda av å jobba med dette no i ti månader.

Statsminister Erna Solberg [11:21:44]: Det som er viktig for oss, er at vi finner gode og målrettede tiltak for å øke organisasjonsgraden som ikke gir hindringer for folks valgfrihet til å være organisert eller ikke. Vi ser på det, men jeg kan verken love tidspunkt eller noe konkret, for regjeringen har ikke tatt stilling til de spørsmålene.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:22:12]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir én endring i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringen var som følger:

Spørsmål nr. 1, fra representanten Willfred Nordlund til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kari Anne Bøkestad Andreassen.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Willfred Nordlund til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kari Anne Bøkestad Andreassen.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [11:22:49]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Innbyggere flere steder i landet får beskjed om at Telenor på kort varsel kutter deres internetttilgang via eksisterende kabel, begrunnet med at vedlikehold og eventuelle reparasjoner er for kostbart. Alternativet vil være mobilt bredbånd, som ofte gir dårlig og til dels manglende tilgang, i tillegg til at det ofte er dyrere.

Mener statsråden at manglende leveringsplikt for internett sikrer hele landet mulighet til å delta i digitaliseringen med gode og rimelige teletjenester?»

Statsråd Jon Georg Dale [11:23:22]: Regjeringa prioriterer digitalisering høgt. Digitalisering er ei viktig drivkraft for modernisering av Noreg og av offentleg sektor. Vi må difor leggje til rette for å sikre robuste mobil- og breibandnett i heile landet. Utbygginga av breiband har vist god fart dei siste åra, m.a. er mobilnettet oppgradert med større breibandkapasitet som følgje av den storstilte 4G-uttbygginga. Norsk mobilnett er rangert som det raskaste i verda.

Også fiberutbygginga har skote fart. Det meste av utbygginga skjer på marknadsvilkår, men stat og kommunar bidreg med tilskot i område som manglar kommersielt grunnlag for utbygging.

Den statlege ordninga vert forvalta av Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit, Nkom. Ifølgje den siste dekningsundersøkinga som er gjennomført på oppdrag frå Nkom, har dei aller fleste husstandane i Noreg i 2018 eit grunnleggjande tilbod om breiband. Ifølgje undersøkinga er det i 2018 berre nokre hundre husstandar i Noreg som ikkje kan få breiband med 4 Mbit/s nedlasting. Den hastigheita er nok til grunnleggjande surfing på internett, e-handel, e-post, nettbank, offentlege tenester og tilgang til læringsplattformer. Til samanlikning mangla rundt 9 000 husstandar tilbod om 4 Mbit/s nedlasting i 2013. Det er likevel slik at dei aller fleste har langt betre nett enn det. Sjølv om dekningsstalet er delvis basert på teoretiske berekningar, viser dette at det har vore ei positiv utvikling dei siste åra.

Telenor sin prosess med å kople ned koparnettet skapar utfordringar mange plassar. Departementet er difor i dialog med Telenor om den prosessen. Vi har forståing for at delar av dette nettet må sanerast over tid fordi kostnadane er for høge. Samtidig er det viktig at innbyggjarane som vert påverka av dette, får eit tilfredsstillande alternativt tilbod. Telenor har leveringsplikt

for telefonenester, så selskapet må sikre at dei husstandane som vert påverka av saneringa, framleis kan nytte telefonenester via mobilnettet. Dei aller fleste husstandane som vert påverka av saneringa, har også moglegheit for mobilt breiband. Mange stader har vi høgare hastigheit enn breiband over koparnettet.

I tillegg til det har regjeringa i budsjettet for 2019 lagt til rette for ei tidleg frigjerings av 700 MHz-bandet, som vil gje betre mobilt breiband i heile landet gjennom 5G.

Enkelte land har vurdert å innføre leveringsplikt på breiband. Vi har også vurdert det i Noreg, seinast i samband med Meld. St. nr. 27 for 2015–2016, der også stortingsfleirtalet slutta seg til at det ikkje var rett tidspunkt å gjere den vurderinga på.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [11:26:27]: Til det statsråden tok opp sist: Ja, jeg er klar over at Digital agenda ble vedtatt av et enstemmig storting i forrige periode.

Det er positivt at vi har god dekning på mobilt bredbånd og god tilgang på høyhastighetsbredbånd i snitt. Sistnevnte ligger for øvrig på 49 pst. i spredtbygde strøk i Norge. Men spørsmålet her dreier seg om de få i Norge som blir fratatt tilgangen til internett via kobberkablene, som er nevnt. Selvfølgelig handler det også om hastighet, og det er snakk om grunnleggende hastighet. I dag er 4 Mbit/s ikke noe vi forventer at folk kan si seg fornøyd med, verken til privat bruk eller i næringsssammenheng, men vi kommer langt med 30 mange steder.

Problemet – om vi kan kalle det det – er at disse enkeltkundene er del av aktive lokalsamfunn og driver næring og verdiskaping som er viktig for mange. Ser statsråden utfordringer med å opprettholde bosetting i slike områder, basert på mangel på internett?

Statsråd Jon Georg Dale [11:27:34]: Svaret på det er egentleg kort og godt nei, men eg innser at vi har ein jobb å gjere for å få breiband til fleire. Det har vi planar om å gjere.

Det er viktig å hugse på at den fremste utbyggjaren av breiband til folket er ikkje staten, det er kommersielle aktørar. Difor har vi gjort fleire grep for å frigjere kapasitet, som vi no har gjort med 700 MHz-bandet. Vi har laga ei ny graveforskrift, som det er viktig at kommunane tek i bruk, ganske enkelt fordi det bidreg til å ta ned kostnadene, som gjer at kommersiell utbygging er lønnsamt i stadig nye område. Vi bidreg også gjennom dei midlane til utbygging som vi har frå staten si side i budsjettavtalen som vart vedteken dei fire partia imellom i går, og som forhåpentlegvis går igjennom i Stortinget. Så styrkjer ein budsjettet for breibandutbygging i 2019 med ytterlegare 100 mill. kr. Det er nok ein reell diskusjon vi bør ha, om vi i større grad skal målrette ho mot

dei såkalla kvite flekkane i nettet i dag, dei som ikkje har breiband i det heile.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [11:28:36]: Kunder som har fått kuttvarsel, har også henvendt seg til departementet. I svaret vises det til – som her – støtteordningen for bredbånd. Som statsråden er inne på: Tilskuddet har nå økt fra 100 mill. kr til 200 mill. kr – dog et stykke unna en halv milliard. Men utfordringen er at selv kommuner som har fått tilskudd gjennom Nkom, får ikke inn tilbud fra kommersielle utbyggere etter offentlig utlysning. Det tar fryktelig lang tid å nå målet.

Samtidig heter det at regjeringen er opptatt av å bidra til at alle husstander og bedrifter i hele landet får et tilstrekkelig godt og framtidsrettet bredbåndstilbud. Det slutter vi alle opp om, men i disse tilfellene er det snakk om tusenlapper, ikke om titalls millioner. Hva vil statsråden konkret bidra med opp mot Telenor for disse enkeltkundene, mens vi venter på en akseptabel internetttilgang for alle?

Statsråd Jon Georg Dale [11:29:28]: Eg trur det er naturleg at eg har den dialogen direkte med Telenor, og rapporterer til Stortinget om det den dialogen fører til.

Eg er oppteken av at vi skal lykkast med å gje breiband til stadig fleire. Difor gav eg no eigentleg eit signal til representanten. Vi må diskutere om vi i større grad skal bruke dei offentlege midlane som vi vil bruke på dette, til reelt å tette dei kvite flekkane på kartet.

Vi treng private leverandørar av dette. Det er heile essensen. Det viser at sjølv om ein av og til skulle tru at politikken styrte alt, finst det avhengigheit av privat sektor. Det skal vi prøve å løyse til beste for både privatpersonar og næringsliv – også i distrikta. Vi veit at det skjer mykje verdiskaping rundt om i Noreg. Vi veit at dette er heilt avgjerande viss vi skal få fleire over på digitale plattformar. Difor vil regjeringa prioritere det også i det vidare.

Spørsmål 2

Karin Andersen (SV) [11:30:35]: «Dette representerer en ny verden, noe nytt som bør ut i hele landet, sa helseminister Høie om Stangehjelpa etter besøket 2. september 2017. Nå går alarmen fordi Fylkesmannen i Hedmark mener Stangehjelpa ikke sikrer forsvarlig helsehjelp, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1, og ikke skriver vedtak etter den kommunale helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 sjette ledd, men jobber etter fjerde ledd uten vedtak.

Vil statsråden foreslå endringer i lov så Stangehjelpen kan bestå og arbeidsmåten spres?»

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [11:31:16]: For det første står jeg fortsatt ved det jeg sa 2. september 2017. Jeg mener at lavterskeltjenester er et viktig bidrag, ikke minst for å skape pasientens helsetjeneste, der en nettopp tar utgangspunkt i hvordan man kan bidra til at mennesker får mulighet til å mestre sitt liv. Denne typen tjenester er ofte utformet og organisert slik at en ikke trenger henvisning. Det er kort eller ingen ventetid, tilbudet er ofte gratis, og det handler nettopp om det som er viktig for å mestre livet sitt. Det senker terskelen for å ta kontakt.

Når loven i noen tilfeller krever at det skal treffes vedtak, er det særlig for å ivareta den enkeltes rettssikkerhet og pasient- og brukerrettigheter. Fordelen med et skriftlig vedtak er at det gjør det klart for den enkelte hva slags tjeneste han eller hun har fått tilbud om, og hvilke vurderinger som ligger til grunn for dette. Dette er selvfølgelig også vedtak som en har mulighet til å klage på.

Etter min oppfatning balanserer dagens regelverk friheten for den enkelte kommune til å organisere tjenestetilbudet ut fra lokale forhold og behov på den ene siden og kravet til forsvarlighet og ivaretagelse av pasient- og brukerrettigheter på den andre. Jeg er veldig glad for at mange kommuner har valgt å organisere deler av sine tjenester som lavterskeltilbud. Lav terskel for å oppsøke helse- og omsorgstjenester kan være avgjørende for at personer som av ulike grunner vegrer seg for å ta kontakt, likevel gjør det.

For å tydeliggjøre hvordan deler av helselovgivningen skal praktiseres ved lavterskeltilbud, sendte departementet i juni 2017 – også den gangen på bakgrunn av problemstillinger knyttet til Stangehjelpa – ut et rundskriv som særlig omhandlet reglene for diagnostisering og dokumentasjon: rundskriv I-4/2017. Representanten Andersens spørsmål illustrerer imidlertid at det også kan være uklarhet knyttet til når lavterskeltilbud skal treffe vedtak ved tildeling av tjenester. Jeg tror derfor det ville være klokt om kommunen sendte en henvendelse til Helse- og omsorgsdepartementet for å få en avklaring rundt dette regelverket og kanskje få oppklart en del av de forholdene som har skapt uro i denne saken.

Karin Andersen (SV) [11:33:38]: Jeg vil takke for svaret og for at statsråden står på at dette er en måte å jobbe på som bør bres ut, og ikke begrenses. Jeg skal absolutt ta med meg det svaret som gis, om at kommunen bør ta kontakt med departementet, for det er veldig viktig at vi får til flere slike lavterskelhelsetilbud. Når vi går til legen, blir det jo ikke fattet et vedtak – vi får re-

sept og behandling uten det. Det er den måten de jobber på.

Jeg tror også det er nødvendig å se på praksisen hos de ulike fylkesmennene, for her er det jo Fylkesmannen som har tolket et lovverk slik at man begrenser Stangehjelpas arbeidsmetode. Det kan jo ikke være slik at det skal tolkes forskjellig fra fylkesmann til fylkesmann, så jeg håper vi kan følge denne saken opp, slik at vi sikrer at slike tilbud kan bestå og ikke må endre karakter, slik at de mister de fordelene som statsråden sjøl pekte på.

Statsråd Bent Høie [11:34:49]: Representanten Andersen har rett i at bl.a. spørsmål knyttet til diagnostisering og dokumentasjon, som var problemstillingen sist, skapte en del uro i flere kommuner, som noen ganger også ble brukt som argumentasjon mot å etablere den typen tilbud. Det var også bakgrunnen for at vi valgte å lage det rundskrivet, for fra departementets side opplevde vi at det egentlig ikke var loven som var problemet, men hvis loven tolkes ulikt, er det å sende ut rundskriv et av virkemidlene vi kan bruke, slik at en får oppklart eventuelle misforståelser. Jeg synes det vil være veldig fint hvis Stange kommune nå løfter denne problemstillingen til oss, sett fra kommunens ståsted, og da må vi vurdere hvordan vi i etterkant skal følge det opp hvis dette oppstår som et problem også andre steder.

Karin Andersen (SV) [11:35:50]: Jeg er veldig glad for den holdningen som helseministeren har i denne saken. Det er mange kommuner som har vært på besøk i Stange, og som ønsker å jobbe på samme lavterskelmåte som de gjør. Der er det ingen begrensninger i tjenesten – alle som tar kontakt, får hjelp. Det er en veldig positiv stemning rundt dette.

Statsråden vet at jeg og SV er veldig opptatt av at det skal være rettssikkerhet og muligheter også for dem som trenger vedtak og den sikkerheten som følger med det. Så det er viktig at man får en riktig fortolkning av lovverket og en riktig balanse her, men det er ingen tvil om at denne måten å jobbe på gir flere hjelp på lavterskelnivå, og det er viktig. SV fremmer forslag om en større satsing på lavterskel psykisk helsehjelp i kommunene, så det er viktig for oss at lovverket og regelverket ikke hindrer denne måten å jobbe på framover.

Statsråd Bent Høie [11:36:55]: Det er jeg helt enig i, og jeg er alltid åpen for å endre regelverket hvis det viser seg at det er lovverket som er problemet. Men i noen tilfeller viser det seg at lovverket ikke er problemet, men mer praktiseringen eller tolkningen av det. Det får vi forhåpentligvis muligheten til å gå inn i og få en konkret vurdering av i denne saken.

Jeg er også helt enig i at vi har behov for at det etableres flere tilbud av denne typen. Regjeringen jobber

nå med en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Ikke minst når det gjelder barn og unge, er det veldig viktig å ha tilbud som det er en lav terskel på, og der en kan få hjelp uten at en nødvendigvis må være i en situasjon der en f.eks. må ha en diagnose for å få hjelp.

Spørsmål 3

Kjersti Toppe (Sp) [11:38:01]: «I Helse Bergen må alvorleg psykisk sjuke ligge på gangen. I oktober hadde sjukehuset eit belegg på 108 pst. Talet på korridorpasientar har aldri vore høgare. Situasjonen er tung, både for pasientar og personale, jf. Bergens Tidende 15. november 2018. Klinikkdirektøren er bekymra for det auka presset i den tyngre delen av psykisk helsevern.

Kan statsråden gjere greie for kva regjeringa gjer for å styrke kapasiteten i allmennpsykiatrien, og kva regjeringa gjer for å oppnå den gylne regelen?»

Statsråd Bent Høie [11:38:41]: Det å være syk og ligge på korridor er en uverdigg situasjon for pasienten, og det hindrer også god kvalitet på behandlingen. Jeg har derfor satt som krav at det ikke skal være korridorpasienter. Dette er et krevende mål, men av hensyn til pasienten er det nødvendig å stille et slikt krav.

I 2018 benytter psykiatrisk klinikk i Helse Bergen én til to korridor plasser hvert døgn for pasienter som er innlagt på korttidsavdelingen. Helse Vest har understreket overfor departementet at dette er en uønsket situasjon. Helseforetaket opplyser at Helse Bergen nå planlegger konkrete tiltak som skal få bort bruken av korridor plasser. Dette vil være tiltak både i divisjon psykisk helsevern og i private ideelle institusjoner innenfor psykisk helsevern, særlig Betanien DPS og Solli DPS i Bergen. Bedre samhandling mellom psykisk helsevern og russektoren og mellom sykehus og distriktspsykiatriske sentre samt bedre bruk av psykiatriske akutt mottak er blant innsatsområdene.

Den gylne regel vil også bli videreført i 2019. Den foreløpige rapporteringen om den gylne regel viser at Helse Vest ligger an til å oppfylle regelen innenfor psykisk helsevern for voksne når det gjelder kostnader og ventetider, men ikke når det gjelder polikliniske konsultasjoner. Helse Vest opplyser at de vil legge opp til en ekstra styrking av budsjettet for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling i 2019.

Jeg har merket meg at det settes inn flere tiltak i tilknytning til både korridor pasienter og prioriteringsregelen, og forventer selvfølgelig at disse styringsmålene nås. Vi jobber nå med oppdragsdokumentet for 2019 og vil også der se på virkemidler som skal tas i bruk for å sikre at den gylne regel innfris. Jeg er overbevist om at ett av

de virkemidlene som kan bidra til det, er innføringen av pakkeforløpene innenfor rus og psykisk helse, som vi starter innføringen av 1. januar 2019.

Kjersti Toppe (Sp) [11:40:44]: SAMDATA-rapporten viser at frå 2013 til 2017 har kostnadsveksten i somatikken vore på 10 pst., men berre på 2 pst. i psykisk helsevern. Det viser at den gylne regelen ikkje har verka. Så ein er langt frå det målet som statsråden har uttalt.

Klinikkdirektøren ved Sandviken har uttalt at ein er bekymra over det auka presset i den tyngre delen av psykisk helsevern, og viser til at årsaka bl.a. kan vera endra rusvanar. Det kan også vera fleire flyktningar, sesongvariasjonar og dei nye reglane for tvang. Mindre tvang til medisinerer kan føra til at ein vert medisinerert seinare og dermed er dårlegare når ein vert innlagd, enn det ein elles ville ha vore. Dette er det ikkje eg som seier, men klinikkdirektøren. Det synest eg er eit signal som vi bør ta på alvor. Eg høyrer at tiltak er sette i verk på Haukeland, i Helse Bergen, og det synest bra, men det kan vera liknande situasjonar andre plassar innan psykisk helsevern. Så spørsmålet mitt er: Vil statsråden ta på alvor og sjå på dei nye reglane for tvang og kva dei vil ha å seia, og vil statsråden få ein gjennomgang av heile det psykiske helsevernet med tanke på kapasitet og korridor pasientar?

Statsråd Bent Høie [11:42:16]: For det første deler jeg mange av de bekymringene som representanten tar opp, derfor er jeg også tydelig overfor helseregionene på at jeg forventer at de følger opp den gylne regel. Jeg er ikke fornøyd med oppfølgingen når det gjelder psykisk helse, men jeg ser at slik som tallene ser ut nå for 2018, ligger en bedre an enn i 2017, selv om jeg ikke tror at den vil bli fullt ut innfridd i 2018. Blant annet ligger Helse Vest an til å nå regelen når det gjelder det elementet som går på kostnader, i 2018, men det vil fortsatt være behov for sterk oppfølging på dette området. Derfor er dette et fast tema i mine møter med helseregionene og også med sykehusdirektørene, og det vil bli det faglige hovedtemaet i den neste nasjonale helse- og sykehusplanen for å få en helhetlig tilnærming til dette feltet.

Kjersti Toppe (Sp) [11:43:19]: Vil statsråden sørgja for ein full gjennomgang av alle akuttpostar og korttidspostar i psykisk helsevern for å sjå på dette med korridor pasientar? Det høyrde eg ikkje at statsråden svarte på, så eg vil gjerne få høyra om det.

Eg vil også visa til at leiaren for kontrollkommisjonen for Sandviken sjukehus, Paal-Henrich Berle, uttalte til Bergens Tidende at han meiner klinikken nærmar seg ei tolegrense. Her har vi uttalar både frå klinikkdirektøren og frå kontrollkommisjonen om at dette er ganske

på grensa. Samtidig høyrer eg i debattar her i Stortinget at statsråden forsvarar ei vidare nedbygging av sengekapasitet i psykiatrien. Ut frå denne saka – vil statsråden revurdere det han tidlegare har sagt om at nedbygging av sengerkapasiteten skal fortsetja?

Statsråd Bent Høie [11:44:22]: Når det gjelder korridorpasienter, er det nå innført som et nasjonalt krav at en ikke skal ha korridorpasienter. Derfor blir korridorpasienter målt på alle avdelinger, så det får vi jevnlig rapporteringer om.

Når det gjelder spørsmålet knyttet til de nye reglene for tvang, mener jeg – og jeg oppfatter ikke at representanten er uenig i det – at det var en riktig endring, men tjenestetilbudet må selvfølgelig tilpasses det. Svaret på den utfordringen er ikke å gå tilbake igjen og la mennesker som er samtykkekompetente, oppleve tvang.

Så er det, som representanten tar opp, klart at det er viktig at vi har et godt og trygt tilbud til de pasientene som har de største utfordringene, og at mange av dem vil ha behov for et langvarig tilbud innenfor den spesialiserte helsetjenesten, men det betyr ikke at det fortsatt er folk som kunne hatt et bedre tilbud i kommunen, som er innlagt innen spesialisthelsetjenesten.

Spørsmål 4

Hadia Tajik (A) [11:45:47]: «Dersom ein offentleg etat er oppdragsgjevar og det er streik hjå underleverandøren, og leverandøren bruker personell som meldte seg ut av forbundet berre ein dag før konflikten starta, og i tillegg tilset nytt personell og leiger inn personell – meiner statsråden det er streikebryteri, kva vil statsråden forvente av ein offentleg etat som er oppdragsgjevar i ein slik situasjon, og kva er i så fall verkemidla fagstatsråden for den aktuelle etaten har overfor ein leverandør som ikkje har respektert streikeretten?»

Statsråd Anniken Hauglie [11:46:27]: Regjeringen ønsker et ryddig og seriøst norsk arbeidsliv. Jeg vil derfor innledningsvis si at offentlige virksomheter har et særlig ansvar for å bidra til dette. Oppfølging av offentlige anskaffelser er bl.a. en viktig del av regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet. Det er også i 2018 for første gang presisert i etatenes tildelingsbrev at de har et særlig ansvar for å følge opp sine kontrakter.

Spørsmålet i dette tilfellet knytter seg til streik i en virksomhet som leverer til det offentlige, og ulike sider ved dette. Streik er et legitimt virkemiddel for partene i arbeidslivet for å fremme økonomiske og faglige rettigheter. Når det gjelder streikebryteri, er dette ikke definert i norsk rett og heller ikke forbudt etter norsk lov. Det er etablerte spilleregler mellom partene i arbeidslivet som trekker opp grensene for hva som er streikebryteri. Spørsmålet om det i et konkret tilfelle foreligger streikebryteri, er derfor i utgangspunktet et forhold mellom partene i den aktuelle konflikten.

En eventuell uenighet mellom partene om hvorvidt spillereglene rundt en streik er brutt, må om nødvendig løses gjennom de gjeldende mekanismene for tvisteløsning i slike saker. I ytterste konsekvens kan slike spørsmål komme opp for domstolene. Myndighetene bidrar her med institusjoner som legger til rette for godt partsamarbeid og løsninger, som f.eks. Arbeidsretten. Dette er en særdomstol som behandler rettstvister mellom arbeidslivets organisasjoner om tariffavtaler, hvor spørsmål som dette kan komme opp.

Offentlige oppdragsgivere må i utgangspunktet kunne forutsette at kontraktspartene følger arbeidslivets spilleregler i forbindelse med en konflikt ved virksomheten, og at eventuelle uenigheter løses gjennom de institusjoner som er stilt til rådighet for dette.

Det offentlige skal samtidig gå foran med et godt eksempel i arbeidet med å fremme et seriøst arbeidsliv, bl.a. ved å stille krav til lønns- og arbeidsvilkår i sine kontrakter. Det gjelder en egen forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter som alle som leverer tjenester av et visst omfang til det offentlige, må etterleve. Dette er et viktig element i regjeringens arbeid for seriøse forhold i norsk arbeidsliv.

Hadia Tajik (A) [11:48:50]: Det er godt å høyra statsråden fortelja om det særlege ansvaret som offentlege etatar har for å bidra til eit ordna arbeidsliv, ikkje minst det særlege ansvaret for å følgja opp kontraktane sine, og statsrådens poeng om at det offentlege skal gå føre med eit godt eksempel. Mitt spørsmål er då kva ansvar statsråden meiner regjeringa har som kollegium dersom ein underliggjande etat bruker ein leverandør som ikkje respekterer streikeretten.

Statsråd Anniken Hauglie [11:49:22]: Mye kan tyde på at representanten Tajik viser til et konkret eksempel som jeg ikke kjenner til innholdet i eller omfanget av. Men som jeg sa i mitt forrige svar, er regjeringen opp-tatt av å bekjempe arbeidslivskriminalitet og av å fremme seriøse forhold i norsk arbeidsliv. Det er også bakgrunnen for at vi har utarbeidet en strategi mot arbeidslivskriminalitet sammen med partene i arbeidslivet. Vi la den fram i 2015, den ble revidert, en ny ble lagt fram i 2017, og vi sitter nå sammen med partene i arbeidslivet for å fremme en ny strategi i 2019. Det er første gang – nå, i 2018 – at vi helt tydelig skriver i statlige virksomheters tildelingsbrev at de har et særlig ansvar for å følge opp sine kontrakter for å bekjempe useriøse forhold i arbeidslivet. De må også påse at kontraktene blir fulgt. Men som jeg sier, må man også forutsette at

kontraktene som inngås, blir fulgt, at kontraktørene følger spillereglene i norsk arbeidsliv. I den grad de ikke gjør det, kan man faktisk si opp kontraktene.

Hadia Tajik (A) [11:50:27]: Spørsmålet mitt er formulert som eit prinsipielt spørsmål. Spørsmålet mitt er ikkje knytt til eit konkret eksempel. Det er dei prinsipielle sidene ved dette eg ønskjer å få klarlagt. Når statsråden sjølv understrekar det særlege ansvaret ein har for å følgja opp kontraktar, er eg nysgjerrig på å få klarlagt korleis dette særlege ansvaret skal praktiserast når ein underliggjande etat bruker ein leverandør som ikkje respekterer streikeretten.

Statsråd Anniken Hauglie [11:51:04]: Som jeg sa i mitt første svar, er for så vidt ikke dette lovregulert. Dette er noe som diskuteres mellom partene. Det er heller ikke alltid det er enighet mellom partene om hva som er å anse som streikebryteri, og det kan også variere litt fra sak til sak. Det må en avgjøre i den konkrete saken. Men når vi i tildelingsbrevene til våre underliggende etater nå skriver helt tydelig at de skal følge opp sine kontrakter og rapportere tilbake på det, er det fordi vi er opptatt av at det å inngå en kontrakt også innebærer en forpliktelse til å følge med og påse at kontrakten faktisk blir fulgt.

Så kan man si at hvis en kontrakt ikke blir fulgt – i en del av kontraktene vil det være at man skal følge lønns- og arbeidsvilkår for gjeldende bransje – har man enten muligheten til å si den opp, i ytterste konsekvens, eller man kan la være å inngå en ny kontrakt når kontrakten utløper. Men vi har, som jeg sier, bedt etatene om å rapportere tilbake på hvordan de følger opp sine kontrakter, og da har man muligheten til å ta konsekvensene av det hvis kontraktene ikke er fulgt.

Spørsmål 5

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:52:32]: «Onsdag 14. november spurte jeg hvorfor bønder ikke får full erstatning etter ekstraordinære ulveangrep i Nord-Østerdal. Statsråd Nybø på vegne av statsråd Elvestuen la stor vekt på at utgiftene ikke var forhåndsgodkjent. Det fremstår som en logisk brist å skulle forutsi utgifter ved akutte ulveangrep i beiteprioriterte områder før man vet skadeomfanget.

Mener statsråden at beitebrukere burde latt være å iverksette tiltak som begrenser skadeomfang og ivaretar dyrevelferden, som bl.a. ekstraordinært tilsyn og nedtak av sau?»

Statsråd Ola Elvestuen [11:53:17]: Det stemmer at ordningen med forebyggende tiltak innebærer at til-

skudd til forebyggende tiltak må avklares med Fylkesmannen på forhånd. Dette sikrer viktige hensyn som kontroll med kostnadene, at kostnadene er innenfor gjeldende budsjetttrammer, og at tiltaket har forebyggende effekt i tråd med kravene etter ordningen.

At tilskudd til forebyggende tiltak må avklares med Fylkesmannen på forhånd, betyr imidlertid ikke at dyreeiere må forutse sine utgifter ved akutte rovdyrangrep. Den ordinære søknadsfristen etter ordningen er 15. januar. Fylkesmannen følger imidlertid fortløpende opp akutte skadesituasjoner, og her gjelder det ingen frist.

Fylkesmannen har en vakttelefon og kan fortløpende ha kontakt med beitebrukere i akutte skadesituasjoner. Det betyr at man i løpet av en telefonsamtale kan gi muntlig tilsagn til tiltak som har forebyggende effekt og er innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Hvis det er behov for økte midler, kan Fylkesmannen ta kontakt med Miljødirektoratet eller Klima- og miljødepartementet. Direktoratet og departementet har etter henvendelser fra Fylkesmannen i Hedmark i flere omganger gitt økte bevilgninger til forebyggende tiltak i Nord-Østerdalen i løpet av årets beitesesong.

I praksis kan altså beitebrukere og beitelag enkelt ta kontakt med Fylkesmannen i akutte skadesituasjoner gjennom hele beitesesongen og raskt få tilsagn om tilskudd til forebyggende tiltak før disse gjennomføres. Jeg mener derfor at vi har en fleksibel og god ordning.

Jeg vil for øvrig understreke at beitebrukere som har fått husdyr drept eller skadet av rovvilt, også vil få tap og følgekostnader erstattet etter erstatningsforskriften innen utgangen av året. Erstatningen kommer i tillegg til kompensasjon for de tapsforebyggende tiltakene Fylkesmannen allerede har gitt tilsagn om å dekke etter ordningen med forebyggende tiltak.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:55:16]: Statsråden legger, som sist, stor vekt på budsjettmessig kontroll og forutsigbarhet for utgifter. Det er statens behov for forutsigbarhet, men bøndene har også et stort behov for forutsigbarhet. Det som skjer nå, er at det er bøndene som bærer den ekstra økonomiske belastningen med et for høyt rovdyrtrykk etter ulveangrepene i sommer. Bøndene har på samme måte som staten, og kanskje enda mer, et behov for å kunne forutse sine utgifter og ikke bli pålagt store økonomiske belastninger på grunn av rovdyrangrep. Det gjelder både dem som har mistet dyr, og dem som ikke har mistet dyr, men som har vært på et beitelag hvor man ikke vet hvilke sauer som er tatt, og hvor alle bidrar til leting og skadebegrensning. Hvis det er helt uproblematisk, sånn som statsråden beskriver det, hvordan kan det da ha seg at det fortsatt er

millionbeløp som ikke er erstattet for bøndene i Nord-Østerdalen etter angrepene i sommer?

Statsråd Ola Elvestuen [11:56:23]: Vi har to ordninger. Det er erstatning for tap og skade, som vil bli utbetalt i løpet av året, og så er det tilskudd til forebyggende tiltak. Vi har laget et så enkelt system som mulig, nemlig at man bare med en telefon til Fylkesmannen kan få avgjort saken i løpet av veldig kort tid. Dette kan gjøres i løpet av minutter. Det er også en beredskap hos Fylkesmannen i løpet av beitesesongen, sånn at de er forberedt på den situasjonen. Er det en akutsituasjon med rovdyr, har vi laget et system som er så enkelt som det lar seg gjøre. Men det må være en forutsetning at man tar kontakt med Fylkesmannen og får saksbehandlingen der når man skal igangsette forebyggende tiltak.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:57:15]: Det er tydelig at statsråden ikke ønsker å høre på bondeorganisasjonene og beitebrukerne som gir klart og tydelig uttrykk for at de ikke har fått fullgod erstatning for de utgiftene de har hatt. Konsekvensen av at regjeringen ikke skyter mer ulv og følger opp rovdyrforliket og ikke yter full økonomisk erstatning, er at beitebrukere kommer til å gi seg. Det er ingen som kan leve med den belastningen økonomisk og psykisk som det er å ha rovdyrangrep på sine besetninger år etter år. Da vil utmarka legges brakk, og viktige matproduksjonsområder både for dyrevelferd og ikke minst for klima kommer til å gå ut av produksjon. Statsrådets parti og regjeringen mener selv at de er en klimavennlig regjering, men hvordan

kan statsråden egentlig forsvare at regjeringens rovdyrpolitikk og manglende vilje til å følge opp rovdyrforliket og utbetale erstatning undergraver hele forutsetningen for vår mest miljøvennlige måte å produsere mat på, nemlig ved bruk av utmarksressursene?

Statsråd Ola Elvestuen [11:58:23]: Vi har en todelt ordning. Vi har beiteprioriterte områder, og vi har rovdyrprioriterte områder. Vi følger opp de to rovdyrforlikene fra Stortinget, vi følger opp flertallsvedtaket om ulv, og vi følger Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Og det er ikke sånn at vi ikke har tilrettelegging for en beitenæring i Norge. Det er flere dyr på beite i Norge nå enn det har vært tidligere. Men vi skal også ha en forvaltning som ivaretar de store rovdyrene. Ser vi på uttak av ulv, har det vel ikke vært tatt ut mer ulv i Norge siden fredningen i 1973 enn det som er gjort i år.

Vi skal følge opp stortingsvedtak, vi skal følge opp lovverket, vi skal ha en levende beitenæring, men vi skal også ha de store rovdyrene i Norge.

Presidenten: Då er den ordinære spørjetimen omme.

Sak nr. 3 [11:59:31]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdig handsama.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.
